

BIJDRAGEN VAN DE FEDERALE OVERHEIDSDIENSTEN AAN DE DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN

Rapport van de ICDO-leden (2016-2018)
Beknopte versie

Goedgekeurd op 21 maart 2019 door

Interdepartementale Commissie
voor Duurzame Ontwikkeling

INHOUD

1. VOORWOORD
2. INLEIDING
 - 2.1. DE "SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS" (SDG's)
 - 2.2. DE RAPPORTERINGSMECHANISMEN
3. UITVOERING VAN DE SDG's
DOOR DE FEDERALE OVERHEIDSDIENSTEN
 - 3.1. EEN GECOÖRDINEERDE AANPAK
 - 3.1.1. ROL VAN ICDO
 - 3.1.2. DE ICDO EN DE SDG'S
 - 3.2. ACTIES EN MAATREGELEN VAN DE FOD'S
DIE BIJDRAGEN TOT DE VERWEZENLIJING
VAN DE SDG's

01

VOORWOORD

Met dit verslag maken de leden van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling (ICDO) de balans op van drie jaar implementatie van de Sustainable Development Goals (SDG's) op federaal niveau. De SDG's zijn de duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen die de Verenigde Naties in september 2015 hebben goedgekeurd. Meer dan 150 landen, waaronder België, hebben zich ertoe verbonden om deze tegen 2030 te realiseren.

De periode waarop dit verslag betrekking heeft, is uitzonderlijk kort. Maar dat komt omdat dit verslag theoretisch bedoeld is om de stand van zaken voor te stellen van de implementatie van het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling (FPDO) binnen elke federale overheidsdienst tegen het einde van een legislatuur. Er werd echter geen enkel FPDO goedgekeurd tijdens deze legislatuur.

Nochtans hebben de federale overheidsdiensten niet stilgezeten op het vlak van duurzame ontwikkeling. Ze hebben initiatieven genomen en acties gevoerd, zowel individueel als in samenwerking met andere organisaties. Door de goedkeuring van de SDG's hebben ze in het midden van de legislatuur toch een nieuw referentiekader gekregen. Een kader voor de transformatie van onze duurzame ontwikkeling, dat universeel van toepassing is en alle betrokken domeinen en actoren integreert. De federale overheidsdiensten hebben deze nieuwe uitdagingen opgenomen binnen de ICDO. Daarom heeft deze editie van het verslag van de ICDO-leden betrekking op de periode 2016-2018.

We hopen dat het informatie beschikbaar zal stellen voor het middenveld en de beleidsmakers in het kader van de voorbereiding van een toekomstig Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling.

We hebben geprobeerd om deze grote brok informatie op een toegankelijke manier voor te stellen door middel van een synthese per SDG, samen met enkele interviews, best practices en nuttige informatie. We hopen dat u veel interessante informatie zult ontdekken die de noodzakelijkheid en de meerwaarde van een federaal beleid op het vlak van duurzame ontwikkeling aantonen.

Dieter Vander Beke,
ICDO-voorzitter

2.1. DE "SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS" (SDG's)

Tijdens de top over duurzame ontwikkeling in september 2015 in New York hebben de 193 lidstaten van de Verenigde Naties formeel een nieuw programma voor duurzame ontwikkeling aangenomen, getiteld "Transforming our World: The Sustainable Development Agenda to 2030".

Deze 17 nieuwe duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's), die voortbouwen op de millenniumdoelstellingen, zijn bedoeld om de mondiale uitdagingen aan te pakken waarmee we worden geconfronteerd, met name de uitdagingen die verband houden met armoede, ongelijkheid, klimaat, milieuverloeding, welvaart, vrede en rechtvaardigheid. Ze hebben betrekking op gebieden van cruciaal belang: de mensheid, de planeet, welvaart, vrede en partnerschappen.

Voor de komende 15 jaar vormen de SDG's, met hun 169 targets of subdoelstellingen, een internationaal actieplan om de wereld op het pad van een duurzame ontwikkeling te brengen.

Ze zijn in essentie mondiaal en universeel toepasbaar, rekening houdend met de realiteiten, capaciteiten en ontwikkelingsniveaus van de afzonderlijke landen en met inachtneming van de nationale prioriteiten en het nationale beleid van ieder land. Alle landen en belanghebbenden moeten samenwerken om dit actieplan uit te voeren, zowel de ontwikkelde landen als de ontwikkelingslanden. Weliswaar worden ideale doelstellingen vastgelegd op wereldschaal, maar het is elke staat afzonderlijk die op nationaal niveau zijn eigen doelstellingen moet vastleggen om die mondiale ambities te verwezenlijken, rekening houdend met zijn specifieke kenmerken.

De doelstellingen vormen één onlosmakelijk geheel. Zij staan niet los van elkaar en moeten op een geïntegreerde manier worden aangepakt om transformatie tot stand te brengen, met inbegrip van de middelen voor de uitvoering ervan.

2.2. RAPPORTERINGSMECHANISMEN

Dit verslag van de leden is gebaseerd op verschillende rapporteringsmechanismen die de ICDO in de periode 2016-2018 heeft gebruikt. Het betreft:

- De *National Voluntary Review (NVR)*: op 18 juli 2017 legde België tijdens het High Level Political Forum een vrijwillig nationaal rapport voor aan de Verenigde Naties. Dit Forum is op het internationale toneel het centrale platform waar alle landen bijeenkomen om de vooruitgang bij de uitvoering van het Programma voor duurzame ontwikkeling tegen 2030 te bespreken.
- De ICDO-databank: deze beveiligde onlinedatabank, die in 2016 door het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) werd opgericht, stelt de federale overheidsdiensten in staat een stand van zaken op te maken van hun strategie voor het integreren van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen in de opdrachten die hun kernactiviteit vormen en in hun interne manier van werken.
- De jaarlijkse activiteitenverslagen van de Cellen Duurzame Ontwikkeling: de activiteitenverslagen van de Cellen DO zijn opgenomen in het jaarverslag van de ICDO en gaan zowel over de specifieke activiteiten van de cellen als over de maatregelen en acties van de FOD's/POD's die bijdragen tot duurzame ontwikkeling.

Andere documenten zijn eveneens gebruikt om de in hoofdstuk 3 opgesomde acties te verzamelen: de jaarverslagen van een aantal federale overheidsdiensten of algemene directies, persberichten die op de Presscenter-site worden gepubliceerd, nieuws dat via officiële websites wordt gepubliceerd, brochures en publicaties die beschikbaar zijn op communicatiekanalen, algemene beleidsnota's van de ministers en actieplannen van de federale overheidsdiensten inzake duurzame ontwikkeling.

Aangezien de lijst van acties tot in het oneindige uitbreidbaar is, werd een selectie doorgevoerd om alleen de meest impactvolle, vernieuwende en/of voorbeeldige acties te behouden. Het is dan ook geenszins de bedoeling dat ze volledig zou zijn.

3.1.1. Rol van de ICDO

3.1. EEN GEÇOÖRDINEERDE AANPAK

De ICDO is belast met de voorbereiding en de coördinatie van de opvolging van de acties van de federale overheidsdiensten op het gebied van duurzame ontwikkeling.

De commissie heeft conform de wet eveneens de opdracht:

- Om sporen en mogelijkheden aan het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) en thema's aan het Federaal Planbureau voor te stellen in het kader van hun takenpakket, vastgelegd in de wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame

ontwikkeling, gewijzigd bij wet van 30 juli 2010 en bij wet van 15 januari 2014, en toe te zien op hun goede afwikkeling;

- Om het verslag van de leden te coördineren, dat ze moeten opstellen 18 maanden voor het einde van het lopende Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO);
- Om het voorontwerp van FPDO en het ontwerp van FPDO voor te bereiden;
- Om een voorstel te formuleren aangaande de modaliteiten van de volksraadpleging over het voorontwerp van FPDO.

3.1.2. De ICDO en de SDG's

Sinds de goedkeuring van de SDG's door de Verenigde Naties in september 2015 en de inwerkingtreding ervan op 1 januari 2016 heeft de ICDO deze 17 doelstellingen centraal geplaatst in het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling. De samenwerking tussen de verschillende federale entiteiten heeft het mogelijk gemaakt om belangrijke projecten uit te voeren en zo bij te dragen tot een objectieve en kwalitatieve benadering van dit beleid. Dit zijn de belangrijkste pijlers, aan de hand van drie voorbeelden:

- **Opmaken van een inventaris om de 1ste Voluntary National Review (VNR) te voeden**

Op 18 juli 2017 heeft België zijn eerste *Voluntary National Review* voorgesteld aan de Verenigde Naties op het High Level Political Forum. Dit Forum is het centrale platform op het internationale toneel waar alle landen samenkomen om de vooruitgang bij de uitvoering van de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling te bespreken. De leden van de ICDO hebben actief bijgedragen tot de opstelling van dit verslag, gecoördineerd door de FOD Buitenlandse Zaken, door beleidslijnen te bepalen die bijdragen tot de SDG's, zowel in België als op internationaal vlak.

- **Meten van de kloof tussen de huidige situatie en de in 2030 verwachte situatie**

In het voorjaar van 2016 heeft de ICDO meegewerkt aan een inventaris van de engagements die reeds bijdragen tot de SDG's. Vervolgens werd een consortium van onderzoekers ermee belast om de kloof te analyseren tussen:

- enerzijds, de verbintenissen en projecten van de federale overheden (ministers en federale overheidsdiensten) die stappen ondernemen op het vlak van duurzame ontwikkeling;
- en anderzijds de in 2030 gewenste situatie, zoals door de SDG's beschreven.

De centrale vraag van deze studie is: hoe ver staat België met het behalen van de duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen?

U kunt de [volledige studie raadplegen op de website SDGs.be](#).

- **Een pilootproject ter ondersteuning van de federale overheidsdiensten bij de analyse van hun prioritaire uitdagingen in verband met de SDG's**

In 2018 wilden vier federale overheids-

diensten deelnemen aan een zeer innovatief pilootproject dat gecoördineerd werd door het FIDO. Het gaat om de FOD's Financiën, Economie, Werkgelegenheid en Mobiliteit. De bedoeling is om deze vier FOD's te begeleiden bij de analyse van hun materialiteit (in de zin van de GRI-4-richtlijnen) en het resultaat van deze analyse te vergelijken met de SDG's. Deze instellingen kunnen dus duidelijk zien waar hun prioritaire uitdagingen op het gebied van duurzame ontwikkeling liggen en doelstellingen definiëren die daaraan bijdragen. Dit pilootproject zal in maart 2019 worden afgerond.

Het leek eerst en vooral belangrijk om alle actoren te informeren en te sensibiliseren, zodat ze zich de SDG's eigen konden maken en hun deel van de verantwoordelijkheid voor de uitvoering ervan konden bepalen. Vandaag moet dit werk om zich de SDG's eigen te maken, worden voortgezet om het aantal organisaties die bijdragen aan de SDG's uit te breiden. Naast de overeenstemming van bestaande initiatieven met de SDG's, is het vandaag ook cruciaal om nieuwe acties voor te stellen om de vastgestelde gebreken aan te pakken en tegemoet te komen aan de ambitie van de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling om te zorgen voor een transformatie in de manier waarop we ons ontwikkelen.

3.2. ACTIES EN MAATREGELEN VAN DE FOD'S DIE BIJDAGEN TOT DE VERWEZENLIJING VAN DE SDG's

SDG 1: BEËINDIG ARMOEDE OVERAL EN IN AL HAAR VORMEN

1 GEEN
ARMOEDE

GOED OM TE WETEN: FEITEN EN CIJFERS

De volgende drie indicatoren worden gebruikt om armoede te meten in het kader van het Europees beleid: 1) armoederisico door laag inkomen, 2) ernstige materiële deprivatie en 3) huishoudens met een zeer lage werkintensiteit.

Volgens de [EU-SILC-enquête 2017](#), loopt 15,9% van de Belgische bevolking een armoederisico als men uitgaat van het inkomen; 5,1% van de bevolking lijdt aan ernstige materiële deprivatie en 13,5% van de Belgische bevolking van 0-59 jaar leeft in een huishouden met een zeer lage werkintensiteit. Voor België bedraagt de Europese indicator "risico op armoede of sociale uitsluiting" 20,3%.

Bron: [Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting](#)

De globale strategie voor armoedebestrijding is bij uitstek het instrument van de federale regering. Het Derde Federaal Actieplan Armoedebestrijding (2016-2019) wil zorgen voor een holistische benadering van de verschillende domeinen en bevoegdheden van de federale overheid. Het identificeert 6 werkgebieden voor het ontwikkelen van acties:

1. De sociale bescherming van de bevolking verzekeren;
2. Kinderarmoede terugdringen;
3. De toegang tot de arbeidsmarkt verbeteren door sociale en professionele activering;
4. De strijd tegen dakloosheid en slechte huisvesting opvoeren;
5. Het recht op gezondheid waarborgen;
6. Overheidsdiensten voor iedereen toegankelijk maken.

Op internationaal niveau zijn de projecten van het Belgisch Ontwikkelingsagentschap Enabel, in 20 landen, bedoeld om bij te dragen tot het uitroeien van de armoede en het creëren van een rechtvaardigere en duurzamere wereld. Deze projecten zijn gericht op empowerment van vrouwen om extreme armoede uit te roeien. ■

SDG 2: BEËINDIG HONGER, BEREIK VOEDSELZEKERHEID EN VERBETERDE VOEDING EN PROMOOT DUURZAME LANDBOUW

2 GEEN
HONGER

Het huidige Federaal Voedings- en Gezondheidsplan (FVGP) loopt tot 2020. Het streeft ernaar een federaal beleid in te voeren waarbij gezonde voedings- en leefgewoonten worden gepromoot. Het doel is de incidentie van ziekten gelinkt aan een slechte voeding en een sedentair leven en die een zware impact hebben op de levenskwaliteit en de gezondheidsbudgetten. Bijzondere aandacht wordt besteed aan het verbeteren van de voedingskwaliteit van producten in overleg met de marktdeelnemers van de voedingssector (levensmiddelenindustrie, detailhandel, cateraars en restaurants).

Het plan is gebaseerd op 5 strategische krachtlijnen, versterkt via concrete acties

op alle beleidsniveaus (federaal, gemeenschappen, gewesten en gemeenten):

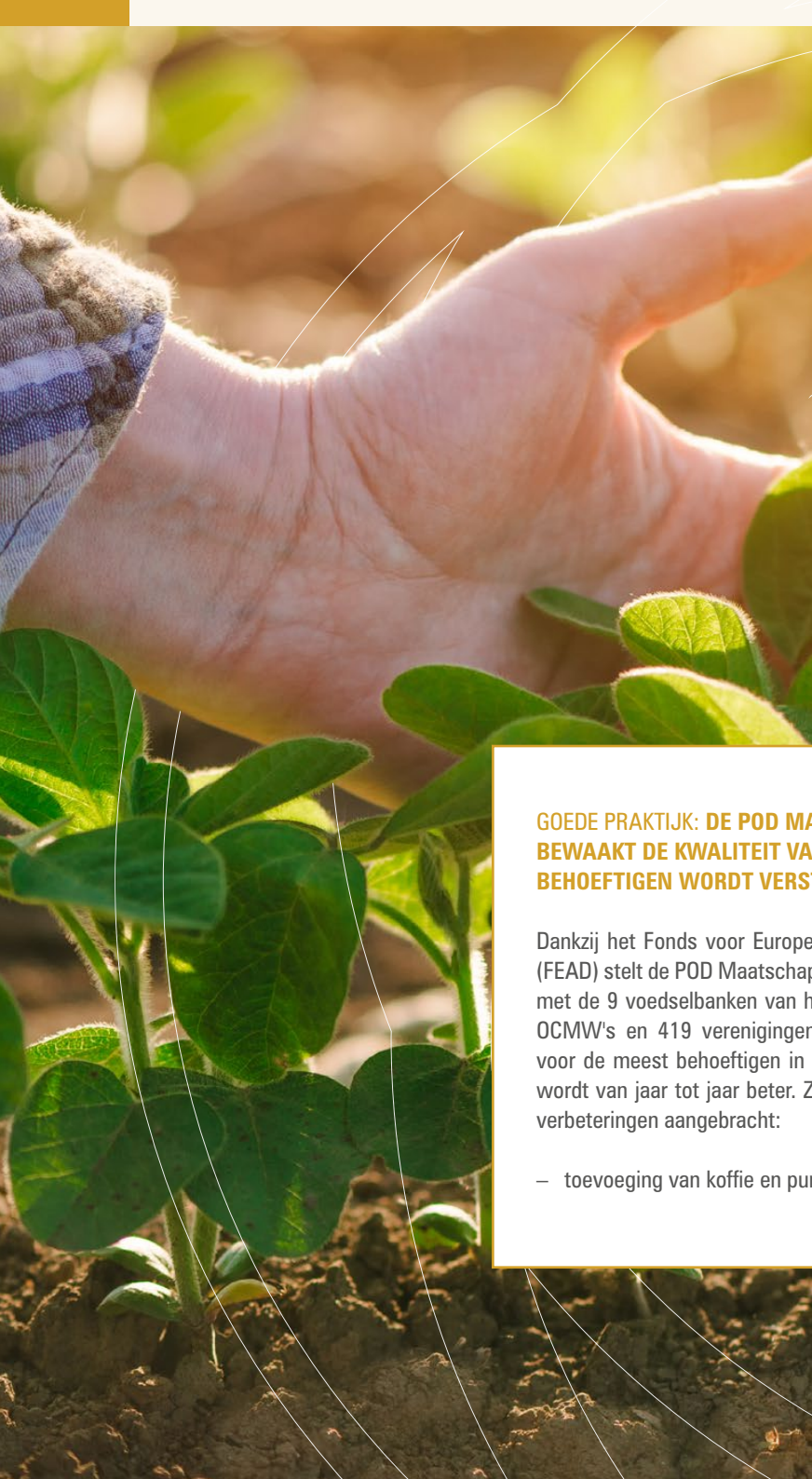
1. Engagement van de privésector;
2. Borstvoeding en ondervoeding;
3. Tekorten aan micronutriënten;
4. Monitoring en voedselconsumptiepeilingen;
5. Wetenschappelijk onderzoek rond voeding.

Op internationaal niveau heeft de Belgische Ontwikkelingssamenwerking zich ertoe verbonden 15% van de Belgische officiële ontwikkelingshulp te besteden aan landbouw en voedselzekerheid. De jongste jaren is gemiddeld 13% gehaald. De Belgische

Ontwikkelingssamenwerking heeft zich tot doel gesteld duurzaam ondernemen in de hele voedingssector te stimuleren en zo de voedselzekerheid te verbeteren. Als sociaal ondernemer neemt de landbouwer een centrale plaats in en zijn capaciteiten moeten worden versterkt. In deze context worden drie interventiegebieden naar voren geschoven:

- bevordering van de participatie van landbouwers in markten en waardeketens;
- bijdrage aan goed bestuur;
- en steun voor onderzoek en innovatie.

Drie transversale thema's vormen trouwens de rode draad doorheen het Belgische

ontwikkelingsbeleid op het vlak van landbouw en voedselzekerheid:

- voeding;
- gendergelijkheid en empowerment van vrouwen;
- duurzame landbouw.

De Belgische Ontwikkelingssamenwerking houdt eveneens rekening met de nationale landbouwstrategieën van de partnerlanden en regionale initiatieven zoals het Comprehensive Africa Agriculture Development Programme (CAADP). België erkent ook de rol van de actoren van de multilaterale samenwerking, en meer bepaald die van het FAO-comité voor Wereldvoedselzekerheid, bij het ontwikkelen van de landbouw en het garanderen van de voedselzekerheid. ■

GOEDE PRAKTIJK: DE POD MAATSCHAPPELIJKE INTEGRATIE BEWAAKT DE KWALITEIT VAN VOEDSEL DAT AAN DE MEEST BEHOEFDIGEN WORDT VERSTREKT

Dankzij het Fonds voor Europese hulp aan de meest behoeftigen (FEAD) stelt de POD Maatschappelijke Integratie, in samenwerking met de 9 voedselbanken van het land, jaarlijks aan ongeveer 358 OCMW's en 419 verenigingen gratis producten ter beschikking voor de meest behoeftigen in heel België. De lijst van producten wordt van jaar tot jaar beter. Zo werden in 2017 en 2018 diverse verbeteringen aangebracht:

- toevoeging van koffie en pure chocolade uit de eerlijke handel;

- toevoeging van biologische deegwaren;
- toevoeging van een gezond alternatief voor snacks voor kinderen: maïskoeken;
- toevoeging van een nieuw gezond product: gedroogd fruit;
- opname van duurzame criteria in de technische specificaties van bepaalde producten: dit is het geval voor salade met rijst en tonijn (afkomstig uit de duurzame visserij), granen (zonder spoor van GGO's) of olijfolie die in hetzelfde land moeten worden geproduceerd, verwerkt en bereid;
- toevoeging van verse soep gemaakt van onverkochte groenten.

Meer info: [het Fonds voor Europese hulp aan de meest behoeftigen \(FEAD\)](#) op de website van de [POD Maatschappelijke Integratie](#)

SDG 3: VERZEKER EEN GOEDE GEZONDHEID EN PROMOOT WELZIJN VOOR ALLE LEEFTIJDEN

3 GOEDE GEZONDHEID EN WELZIJN

Tot de gezondheidsprioriteiten van de regering behoren hart- en vaatziekten, kanker, chronische aandoeningen van de luchtwegen, diabetes en geestesziekte, met andere woorden de voornaamste doodsoorzaken in België. Inspanningen ter preventie van vier belangrijke risicofactoren:

- roken: 18,1% van de Belgische bevolking rookt dagelijks;
- alcoholmisbruik: 6% van de Belgen verbruikt te veel alcohol;
- ongezonde voeding;
- te weinig lichaamsbeweging.

Deze inspanningen zijn gebaseerd op een geïntegreerde horizontale aanpak, gericht op gezondheidsbevordering, preventie en vroegtijdige opsporing, waarbij alle relevante niveaus worden betrokken, van

gemeenschappen tot beleidsmakers.

Maatregelen tegen hiv en aids, hepatitis C of tuberculose worden gecoördineerd binnen het kader van specifieke plannen. Het gezamenlijk plan voor chronisch zieken is bedoeld om de levenskwaliteit van de bevolking en in het bijzonder van mensen met een of meer chronische ziekten te verbeteren, zodat zij beter kunnen leven in hun eigen omgeving (gezin, school, werk) en in de gemeenschap, en hun zorgproces actief kunnen beheren.

De toegankelijkheid van de gezondheidszorg is ook een van de belangrijkste doelstellingen van het "Toekomstpact voor de Patiënt", waarover samen met de farmaceutische industrie is onderhandeld.

Het verkeersveiligheidsbeleid wordt met de verschillende actoren en belanghebbenden

voortdurend geëvalueerd en aangepast.

In 2015 hebben de "Staten-Generaal van de Verkeersveiligheid" op federaal niveau 20 aanbevelingen aangestipt die vanaf 2016 zijn geconcretiseerd via talrijke acties.

En tot slot, na de viering van de 20ste verjaardag van de "Welzijnswet", zet de Belgische nationale strategie "Welzijn op het werk" 2016-2020 in op vier ambities:

- veilig en gezond werk bevorderen;
- zorgen voor betere participatie op de arbeidsmarkt;
- de preventie beter uitbouwen;
- de preventiecultuur verstevigen.

Op internationaal niveau wordt de Belgische samenwerking ook gekenmerkt door gezondheidsprioriteiten die stroken met de "6 building blocks of Health System" van de WGO.

GOED OM TE WETEN: HET FEDERAAL PLANBUREAU HEEFT EEN COMPOSITE INDICATOR ONTWIKKELD OM HET HUIDIGE WELZIJN VAN DE BELGEN TE METEN

De wet van 14 maart 2014 geeft aan het Federaal Planbureau (FPB) in het kader van het Instituut voor de nationale rekeningen de opdracht een set van indicatoren uit te werken voor het meten van "levenskwaliteit, menselijke ontwikkeling, de sociale vooruitgang en de duurzaamheid van onze economie". De wet preciseert dat die indicatoren moeten worden ingedeeld "(...) in een zo beperkt mogelijk aantal (...) hoofdindicatoren". De indicator werd opgesteld op basis van een statistische analyse van de determinanten van het welzijn van de Belgen. Hij omvat de belangrijkste componenten van het welzijn in België: gezondheid, levensstandaard, sociaal leven, werk en onderwijs.

Meer informatie: [Working Paper "Het welzijn in België meten" – Federaal Planbureau](#)

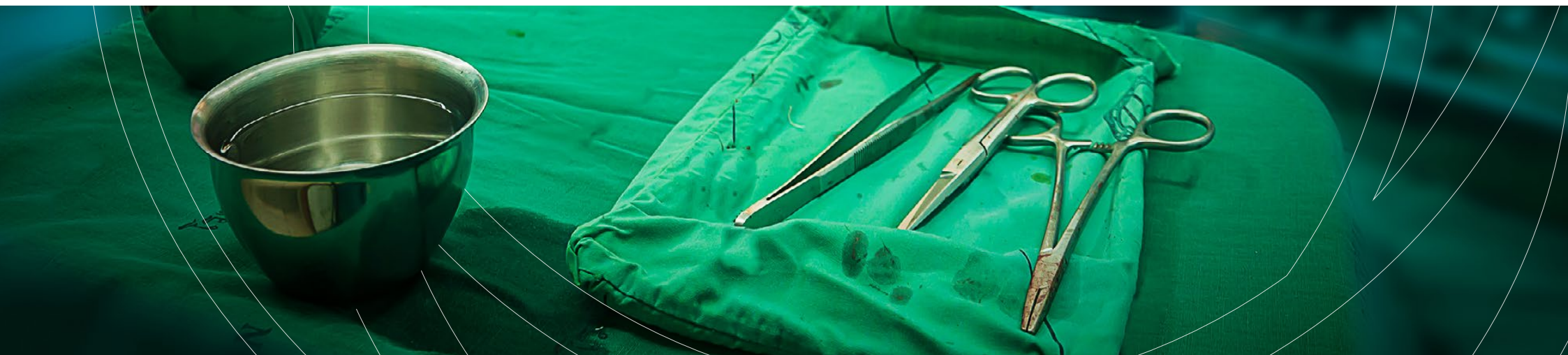
Ze spitst zich daarom toe op:

- systemische versterking van geïntegreerde gezondheidsdiensten (met inbegrip van basisgezondheidszorg en referentiezorg) voor overdraagbare ziekten (malaria, tuberculose, aids) en verwaarloosde ziekten (trypanosomiasis, schistosomiasis, lepra, enz.), niet-besmettelijke ziekten zoals die welke verband houden met voeding en geestelijke gezondheid en met seksuele en reproductieve gezondheid;
- kwantitatieve en vooral kwalitatieve versterking van gezondheidswerkers;
- versterking van het informatiesysteem over hygiëne;
- versterking van het stelsel van sanitaire voorzieningen;
- een goed financieringsstelsel voor de gezond-

heidszorg, dat universele financiële toegang tot essentiële zorg garandeert, ook voor de armste en kwetsbaarste bevolkingslagen;

- versterking van leiderschap en goed bestuur in de gezondheidssector.

Bij de versterking van gezondheidssystemen in het buitenland beschouwen de federale en subnationale overheden het Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG) in Antwerpen als een voorkeurspartner. Het instituut beheert het secretariaat van het platform BE-CAUSE-HEALTH, dat zowat vijftig leden verenigt die betrokken zijn bij de internationale ontwikkelings-samenwerking op het gebied van gezondheid, waaronder het Agentschap Enabel en de FOD Volksgezondheid. Waarnemers die de federale overheid vertegenwoordigen, zijn eveneens lid van de werkgroepen van dit platform. ■

SDG 4: VERZEKER GELIJKE TOEGANG TOT KWALITEITSVOL ONDERWIJS EN BEVORDER LEVENSLANG LEREN VOOR IEDEREEN

4 KWALITEITS- ONDERWIJS

Door de Verklaring van Incheon, aangenomen op het World Education Forum aldaar in mei 2015, kreeg UNESCO, als gespecialiseerd instituut van de Verenigde Naties voor onderwijs, de opdracht de agenda Onderwijs 2030 te leiden en met zijn partners te coördineren. De weg naar het bereiken van de 10 targets van de onderwijsdoelstelling is het in november 2015 goedgekeurde Actiekader Onderwijs 2030, dat regeringen en partners richtsnoeren geeft om engagementen om te zetten in daden.

Vergeleken met Millenniumdoelstelling 2 heeft de mondiale onderwijsagenda 2030 een nieuwe en ruimere draagwijdte:

- loopt van het ontluiten in de vroege kinderjaren tot onderwijs en opleiding van jongeren en volwassenen;
- legt de nadruk op het verwerven van vaardigheden met het oog op werk;
- onderstreept het belang van burgerschapseducatie in een pluralistische en onderling afhankelijke wereld;
- legt de nadruk op inclusie, billijkheid en gendergelijkheid;
- estreeft naar kwalitatief hoogstaande leerresultaten voor iedereen, een leven lang.

In 2016 werd België gekozen om zitting te nemen in het Directiecomité, dat belast is met de monitoring van DOD4.

De Belgische Samenwerking ondersteunt de universele toegang tot onderwijs en legt bijzondere nadruk op onderwijskwaliteit. Haar prioriteiten in deze sector zijn al enkele jaren de toegang tot basisonderwijs en tot kwalitatief hoogstaand technisch onderwijs en beroepsonderwijs dat werkzekerheid oplevert. In het besef dat de scholing van meisjes een positieve impact heeft op de economische, menselijke en maatschappelijke ontwikkeling, besteedt de Belgische samenwerking bijzondere aandacht aan de uitvoering van beleidsmaatregelen en interventies die de gelijkheid van meisjes en jongens waarborgen wat de toegang tot onderwijs betreft. De Belgische Samenwerking is er eveneens van overtuigd dat de school voor meisjes het

**GOEDE PRAKTIJK:
WERELDWIJDE SOLIDARITEIT
OP DE SCHOOLBANKEN IN BELGIË**

Kleur Bekennen is een federaal programma voor wereldburgerschapseducatie (GCE) dat (toekomstige) leerkrachten vertrouwd maakt met een participatieve pedagogische werkwijze om kwesties rond wereldburgerschap met hun leerlingen aan te pakken. Het is bedoeld om leerlingen wakker te schudden en bewust te maken van de manier waarop alles in de wereld samenhangt en hen aan te

sporen als verantwoordelijke burgers te handelen, zich bewust van het belang van internationale solidariteit, en bij te dragen tot een rechtvaardigere en duurzamere wereld. Het programma wordt gefinancierd door de Belgische Ontwikkelingssamenwerking, gecoördineerd door het Belgisch Ontwikkelingsagentschap (Enabel) en in de praktijk uitgevoerd met de provincies en gemeenschapscommissies als partner.

Meer info:

www.kleurbekennen.be

beste middel is tegen de bevolkingsexplosie, tegen kindhuwelijken en discriminatie. In juli 2017 heeft het Belgisch federaal parlement trouwens unaniem een resolutie goedgekeurd die de scholing van meisjes erkent als een fundamentele hefboom voor de menselijke ontwikkeling.

Onderwijs is een van de prioritaire sectoren van de Belgische regeringssamenwerking in 4 landen (DRC, Burundi, Oeganda en Palestina) waar België via verschillende soorten interventies optreedt (Gemeenschappelijk Fonds, projecten, programma's). De Belgische samenwerking ondersteunt niet-gouvernementele actoren zoals universiteiten, APEFE, VVOB en het platform EDUCAID. Op multilateraal niveau ondersteunt België het onderwijs via zijn bijdragen aan de Wereldbank, aan het Global Partnership for Education en aan UNICEF. Beide laatste organisaties zijn zeer actief in kwetsbare of door conflicten getroffen landen. ■

SDG 5: BEREIK GENDERGELIJKHEID EN EMPOWERMENT VOOR ALLE VROUWEN EN MEISJES

Sinds de Wereldvrouwenconferentie van Beijing in september 1995 heeft België zich ertoe geëngageerd de gelijkheid van vrouwen en mannen in de samenleving te versterken door de genderdimensie te integreren in al het overheidsbeleid (gender mainstreaming). De wet van 12 januari 2007 (B.S. van 13 februari 2007) legt deze integratie op federaal niveau vast.

In het kader van het "Federaal plan gender mainstreaming" 2015-2019 hebben de leden van de federale regering meerdere initiatieven genomen, zoals de integratie van het genderperspectief in:

- bewustmakingscampagnes over de preventie van psychosociale risico's op het werk;
- de voorbereidselen voor het moderniseren van de arbeidsomstandigheden;

- de steun aan lokale gemeenschappen op het vlak van radicalisering en bestrijding van gewelddadig extremisme;
- de huisvesting in vluchtelingencentra en steun voor migranten;
- en in het Federaal Plan Armoedebestrijding en het model dat wordt gebruikt om verslag uit te brengen over de voortgang van de verschillende maatregelen in dat plan.

De leden van de federale regering moeten er ook op toezien dat het genderspect in hun respectieve administraties meer gewicht krijgt.

Een ander cruciaal element is de strijd tegen seksistisch geweld. Sinds 2001 bestaan er nationale actieplannen rond dit thema. Het recentste is het NAP 2015-2019, dat 235 verbintenissen van de verschillende Belgische politieke niveaus omvat. Het spitst zich toe op

echtelijk geweld tegen vrouwen, genitale verminking van vrouwen, gedwongen huwelijken, eengerelateerd geweld en seksueel geweld.

Wetgevend instrumentarium: de bestaande bepalingen verbieden rechtstreekse en onrechtstreekse discriminatie, seksuele pesterij en pesterij op grond van geslacht, alsmede het aanzetten tot discriminatie op grond van geslacht. De huidige wetgeving voorziet in rechtsmiddelen voor slachtoffers en sancties voor plegers van discriminatie.

Het Federaal Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (IGVM) is verantwoordelijk voor de coördinatie van deze aangelegenheden.

Op internationaal niveau werden in 2016 de strategie "Gender in de Belgische ontwikkelings-samenwerking" en het bijbehorende actieplan

5 GENDER-
GELIJKHEID

ontwikkeld, met als doel een dimensie gendergelijkheid toe te voegen aan alle fasen van de analyse en de formulering van alle internationale ontwikkelingsprojecten en -programma's die op federaal niveau worden ondernomen. De strategie legt de nadruk op vier prioriteiten:

- onderwijs en besluitvorming;
- seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR);
- voedselzekerheid, toegang tot natuurlijke hulpbronnen en economische empowerment;
- en het beschermen van rechten en het bestrijden van seksistisch geweld (in al zijn vormen), met bijzondere aandacht voor lesbiennes, homo's, biseksuelen, transgenders en interseksuelen (LGBTI).

Vanuit Belgisch perspectief is de bevordering van de reproductieve gezondheid en rechten sterk geworteld in een bredere visie, gesteund door internationale actoren zoals UNFPA (Bevolkingsfonds van de Verenigde Naties): een wereld waarin elke zwangerschap gewenst is, elke geboorte veilig verloopt en aan het potentieel van elke jongere wordt voldaan. Vanwege het grote belang dat België hecht aan de verdediging van de rechten van vrouwen en meisjes bij gezinsplanningskwesties en daarbuiten, is ons land een partner van UNFPA en UNICEF. Het is bij deze zaak niet alleen betrokken door meerjarige financiering van de agentschappen van de Verenigde Naties, maar ook door deelname aan bilaterale ontwikkelingsprogramma's, met name in Burkina Faso, Guinee, Mali en Marokko. ■

GOED OM TE WETEN: DE LOONKLOOF TUSSEN VROUWEN EN MANNEN WORDT IN BELGIË IETS KLEINER

Het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen en de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociale Dialoog publiceren jaarlijks een rapport over de loonkloof tussen vrouwen en mannen in België. Het rapport van 2017 (gebaseerd op de gegevens van 2014) geeft aan dat een vrouw globaal, d.w.z. over het geheel van de Belgische

economie, per werkuur gemiddeld 8% minder verdient dan een man. In vergelijking met het voorgaande jaar is dat een lichte versmalling van de loonkloof op basis van de uurlonen. De loonkloof op jaarbasis loopt op evenwel op tot 21%. Ook wat dat betreft kunnen we slechts spreken van een lichte daling. Het verschil tussen beide cijfers is te verklaren door het effect van deeltijds werk.

Meer informatie: [De loonkloof tussen vrouwen en mannen in België - Rapport 2017](#)

SDG 6: VERZEKER TOEGANG TOT DUURZAAM BEHEER VAN WATER EN SANITATIE VOOR IEDEREEN

6 SCHOON WATER EN SANITAIR

Volgens het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting is het recht op water en sanitatie niet uitdrukkelijk opgenomen in onze Grondwet, maar kan men wel stellen dat het vervat zit in artikel 23 van de Grondwet, dat het recht op leven in overeenstemming met de menselijke waardigheid garandeert via het recht op fatsoenlijke huisvesting en het recht op bescherming van een gezond milieu. Men kan huisvesting immers niet fatsoenlijk noemen zonder voldoende toegang tot water, omdat gebrek aan water schadelijk is voor de gezondheid.

Op het gebied van water heeft België het "Protocol betreffende water en gezondheid"

van de Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties in 1999 ondertekend en in 2004 geratificeerd. Steeds meer mensen krijgen echter moeilijk toegang tot water als gevolg van de stijgende kosten. Wateronzekerheid kan zich uiten in betalingsproblemen, afsluitingen, onderconsumptie, gedwongen gebruik van openbare toiletten en douches...

Afvalwaterzuivering en het rationeel gebruik van de watervoorraden vallen onder de bevoegdheid van de gewesten.

Op internationaal niveau heeft de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in juli 2010 het recht op water en sanitaire voorzieningen erkend als een mensenrecht,

essentieel om het recht op leven en alle andere mensenrechten te kunnen uitoefenen. De Verenigde Naties hebben de periode 2018-2028 uitgeroepen tot het Internationaal Decennium voor actie rond het thema "Water voor duurzame ontwikkeling".

In 2016 bleef ons land 4,3% van zijn officiële ontwikkelingshulp (ODA) investeren in de sector water en sanitatie, voornamelijk via de Belgische ontwikkelingssamenwerking. Dat is een aanzienlijke toename in vergelijking met van voorgaande jaren. Zo draagt België bij tot de aanleg van infrastructuur om de toegang tot drinkwater voor bevolkingsgroepen te verbeteren, om water op te slaan en te transporteren naar gewassen en om

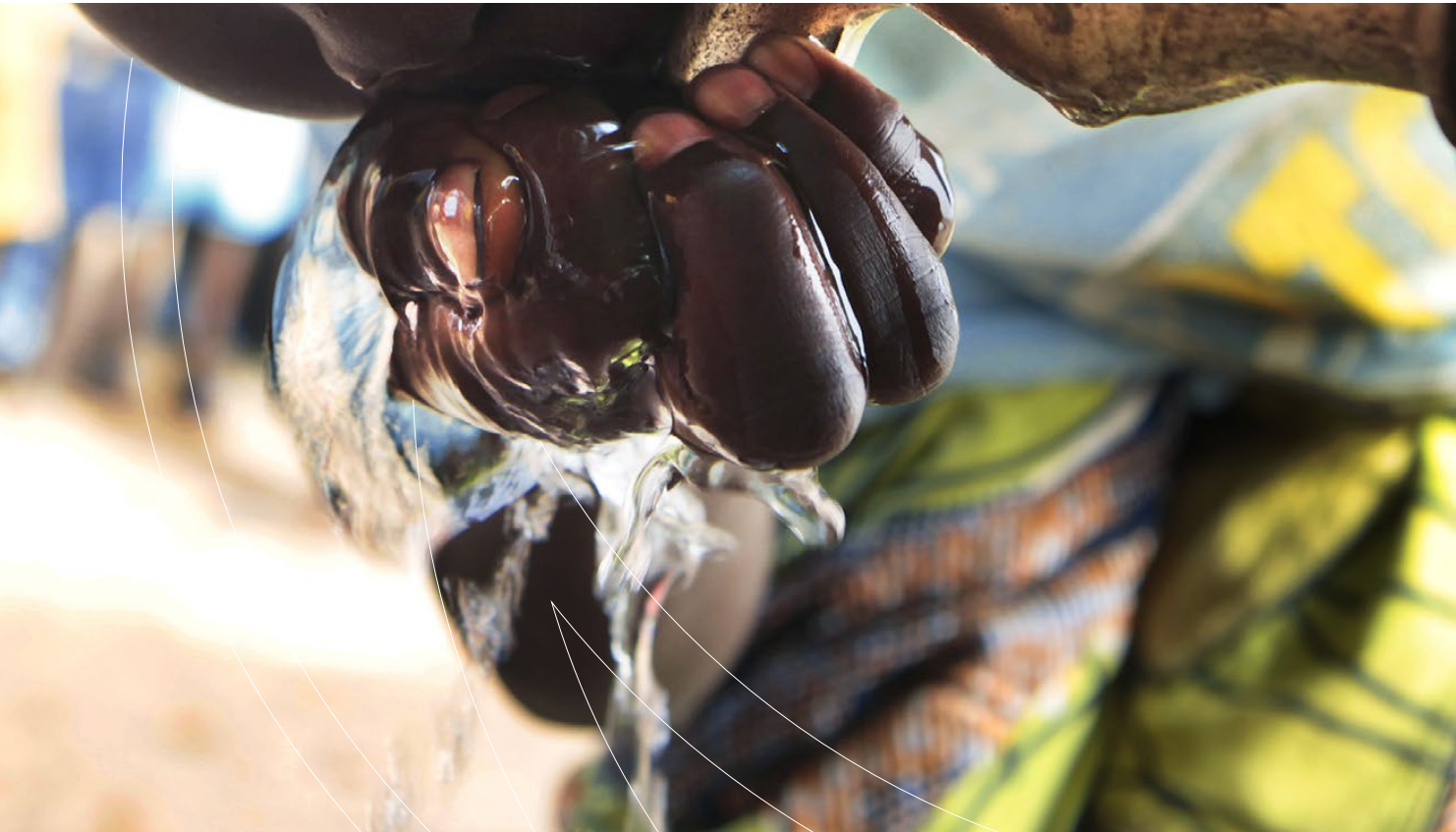
landbouwgronden te beschermen tegen overstromingsrisico's (dammen, dijken, irrigatienetwerken, waterputten, enz.). België moedigt de verschillende actoren en gebruikers eveneens aan om samen te werken aan een grotere duurzaamheid van hun watervoorraden te waarborgen via geïntegreerde programma's voor het beheer van de watervoorraden. ■

GOED OM TE WETEN: **STAND VAN ZAKEN VAN DE WATERONZEKERHEID IN BELGIË IN 2015**

Volgens de Koning Boudewijnstichting treft wateronzekerheid één gezin op vier in Brussel, één op vijf in Wallonië en één op zeven in Vlaanderen: deze gezinnen moeten een te groot deel van hun budget besteden aan het betalen van hun waterrekening. Dit is voornamelijk te wijten aan een laag inkomen, hoge waterrekeningen en slechte huisvesting. Tussen 2005 en 2016 steeg de gemiddelde waterfactuur in Vlaanderen met 89%, in Wallonië met 74% en in Brussel met 56%. Steeds meer gezinnen (+86% in Vlaanderen en +32% in Brussel sinds 2012) hebben ook een afbetalingsplan gekregen om te vermijden dat het water wordt afgesloten.

Meer info:
[website Koning Boudewijnstichting](#)

SDG 7: VERZEKER TOEGANG TOT BETAALBARE, BETROUWBARE, DUURZAME EN MODERNE ENERGIE VOOR IEDEREEN

7 BETAALBARE EN DUURZAME ENERGIE

In april 2017 besloten de vier Belgische ministers van Energie in overleg met de actoren in de energieproductie en -voorziening een interfederaal energiepact voor 2030 en 2050 op te stellen. Voornoemde actoren werden geraadpleegd van 3 mei tot en met 30 juni, waarna van 17 oktober tot en met 5 november 2017 een raadpleging van de bevolking volgde.

In maart 2018 bereikten de federale ministers tijdens een kernkabinet een akkoord over het energiepact, waarbij de uitstap uit de kernenergie in 2025 werd bevestigd, een

wetsontwerp werd aangekondigd dat nieuwe productiecapaciteit mogelijk maakt en nieuwe gebieden voor de bouw van windmolenparken afbakent. De uitvoering van dit pact moet aan vier criteria voldoen:

- de energievoorziening moet verzekerd zijn;
- het klimaatakkoord van Parijs moet nageleefd worden;
- de energie moet betaalbaar blijven voor huishoudens en bedrijven;
- en de installaties moeten veilig zijn.

Op internationaal niveau wil België via zijn lidmaatschap van IRENA (International Renewable Energy Agency) en andere inspanningen bijdragen tot de doelstelling van 50% hernieuwbare energie in de wereldwijde energiemix tegen 2040. De Belgische activiteiten in het buitenland zijn er vooral op gericht om dit aandeel van hernieuwbare energie te vergroten en de universele toegang tot energie te verzekeren.

De Belgische investeringsmaatschappij voor de ontwikkelingslanden (BIO) heeft

GOED OM TE WETEN: EEN BLIK OP DE FEDERALE MAATREGELEN TER BESTRIJDING VAN ENERGIEARMOEDE

Volgens de Barometer Energiearmoede die de Koning Boudewijns-tichting in 2017 publiceerde, wordt één huishouden op vijf (21,3%) geconfronteerd met een vorm van energiearmoede. De studiedienst van de POD Maatschappelijke Integratie (POD MI) onderzocht de maatregelen die de federale overheid heeft genomen op het vlak van energie.

1. Sociaal stookoliefonds

Om gezinnen in moeilijkheden te helpen heeft de federale regering een sociaal fonds opgericht om hun stookoliefacturen te helpen betalen. Niet minder dan 96.533 mensen ontvingen op die manier een tegemoetkoming in 2015.

2. Gas- en elektriciteitsfonds

Sinds zijn oprichting in 2001 maakt het Gas- en elektriciteitsfonds het mogelijk middelen toe te kennen aan de OCMW's voor begeleiding en financiële sociale bijstand op het gebied van energie. In België heeft 5,1% van de huishoudens een betalingsachterstand en daarbij gaat het vooral over de levering van gas of elektriciteit. Voor huishoudens die in armoede dreigen te vervallen gaat het om 18,6%.

3. Sociaal tarief voor gas en elektriciteit

De FOD Economie is verantwoordelijk voor het verzamelen van alle relevante gegevens en het doorsturen ervan naar de leveranciers, die vervolgens verplicht zijn dit tarief toe te kennen. In 2016 kwam 8,5% van de Belgische huishoudens, goed voor 460.000 contracten, op die manier automatisch in aanmerking voor het sociale tarief.

een werkgroep voor hernieuwbare energie opgericht en besteedt ook een belangrijk deel van haar portefeuille aan energiegerelateerde projecten.

Enabel, het Belgisch ontwikkelingsagentschap, spitst zijn acties op 4 pijlers toe: productie van hernieuwbare energie en energie-efficiëntie, versterking van de publieke actoren in de energiesector, betrokkenheid van privé-actoren in de energieproductie en -distributie, en toegang tot energie via de uitbreiding van het elektriciteitsnet en de installatie van kleine netwerken in plattelandsgebieden. ■

SDG 8: BEVORDER AANHOUDEnde, INCLUSIEVE EN DUURZAME ECONOMISCHE GROEI, VOLLEDIGE EN PRODUCTIEVE TEWERKSTELLING EN WAARDIG WERK VOOR IEDEREEN

8 EERLIJK WERK EN ECONOMISCHE GROEI

De Gewesten hadden reeds belangrijke bevoegdheden op het vlak van werkgelegenheid en de Gemeenschappen op het vlak van opleiding, maar bij de zesde staatshervorming werd ook het arbeidsmarktbeleid overgeheveld naar de gefedereerde entiteiten. De regelgeving over het individuele en collectieve recht op werk, met inbegrip van het welzijn op het werk en regelgeving rond sociale zekerheid, is federaal gebleven, evenals de voorzieningen voor sociaal overleg en het loonbeleid. De federale overheid blijft bevoegd voor:

- het loonbeleid en de sociale zekerheidsbijdragen;

- de algemene verlagingen van sociale zekerheidsbijdragen;
- de RSZ-kortingen voor bepaalde sectoren of werkgevers;
- de oplegging van bepaalde quota, bijvoorbeeld verplichte startbanen;
- het arbeidsrecht. Ze kan dus wegen op de flexibiliteit van werk (bijvoorbeeld de arbeidstijd) en de kostprijs van ontslag, zowel individueel als collectief;
- de verlagingen van persoonlijke RSZ-bijdragen en de inkomensgarantie-uitkering om werkloosheidsvallen te bestrijden.

Op economisch vlak is de federale overheid bevoegd om de voorwaarden te creëren voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de markt voor goederen en diensten in België. Zij moet dus de markt voor goederen en diensten kennen, bewaken en omkaderen om ze beter te kunnen stimuleren.

In 2016 werd onder impuls van de Belgische regering het Belgisch SDG-Charter voor Internationale Ontwikkeling opgesteld. Het brengt de Belgische actoren samen rond de zeventien ODD's. Het charter legt het engagement van de Belgische privésector, het maatschappelijk middenveld en de publieke sector vast op basis van de 5 P's van de

duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: People, Planet, Profit, Peace en Partnerships. Bedoeling is dat de Belgische bedrijven, de actoren uit het maatschappelijk middenveld en de publieke sector elkaar wederzijds versterken ten gunste van duurzame en inclusieve economische groei en ontwikkeling, zowel in ons land als in de partnerlanden van het Belgisch ontwikkelingsbeleid. Sindsdien hebben zich meer dan 100 bedrijven, organisaties van het maatschappelijk middenveld en openbare instanties aangesloten.

Wat ontwikkelingssamenwerking betreft is in de nieuwe samenwerkingsprogramma's die zijn afgesloten in 2017 (Guinee, Burkina Faso en de Palestijnse gebieden) en 2018 (Senegal, Tanzania en Benin), een belangrijk luik gewijd aan duurzaam ondernemen en het scheppen van werkgelegenheid. Dit komt met name tot uiting in het bevorderen van duurzaam ondernemerschap in de landbouwsector, de voornaamste bron van werkgelegenheid en groei in deze landen. De Belgische Investeringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (BIO) is een belangrijk instrument om duurzame en inclusieve economische groei

te realiseren. De voorbije jaren werden de wet en het beheerscontract aangepast om de doelstellingen en de missie van de BIO af te stemmen op het nieuwe internationale ontwikkelingsparadigma in het licht van Agenda 2030.

Daarnaast staan het bevorderen van waardig werk en sociale bescherming voor iedereen en het naleven van de internationale arbeidsnormen uitdrukkelijk vermeld in de engagementen van België om te kunnen toetreden tot de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties (2016-2018). ■

GOED OM TE WETEN:

DE BELGISCHE ARBEIDSMARKT GEPRESENTEERD IN 230 TABELLEN

Tussen 2014 en 2015 is de Belgische, traditioneel zeer heterogene, arbeidsmarkt opgeschoven naar meer homogeniteit. Terwijl het totale werkloosheidspercentage zich stabiliseerde op 8,5% (het Europese werkloosheidspercentage daalde intussen van 10,4 tot 9,6%), tekent zich bij de 20- tot 29-jarigen stilaan een daling af. Daardoor is de kloof tussen de verschillende leeftijdsgroepen smaller geworden. Er is eveneens een daling van de werkloosheid bij mensen die geen-EU-onderdaan zijn (van 30,8% naar 26,1%), waardoor ook het verschil in arbeidsparticipatie tussen deze groep enerzijds en Belgen en EU-onderdanen anderzijds kleiner werd, in tegenstelling tot het Europese gemiddelde, waar deze kloof even groot bleef. De kloof qua werkloosheidspercentage tussen mannen (9%) en vrouwen (7,6%) blijft min of meer gelijk, en dat geldt ook voor de aandelen van mensen met een laag (16,7%), gemiddeld (8,7%) en hoog opleidingsniveau (4,6%). Ten slotte is de kloof tussen het gemiddelde bruto-uurloon van mannen en vrouwen de afgelopen jaren blijven afnemen. Het verschil bedraagt vandaag nog steeds 6,6% (van het bruto-uurloon van mannen) tegenover een gemiddelde van 16,7% in Europa.

Meer informatie op de [website van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg](#)

SDG 9: BOUW VEERKRACHTIGE INFRASTRUCTUUR, BEVORDER INCLUSIEVE EN DUURZAME INDUSTRIALISERING EN STIMULEER INNOVATIE

9 INDUSTRIE, INNOVATIE EN INFRASTRUCTUUR

«Digital Belgium» is het actieplan dat in april 2015 werd voorgesteld en dat de digitale langetermijnvisie van ons land schetst en uitsplitst in duidelijke doelstellingen. Via vijf thematische prioriteiten wil België zijn positie op digitaal gebied verbeteren.

De 5 grote prioriteiten zijn:

- digitale infrastructuren ontwikkelen;
- digitaal vertrouwen en digitale veiligheid ontwikkelen;
- de digitale overheid ontwikkelen;
- de digitale economie versterken en de vooruitzichten voor werkgelegenheid en groei verbeteren;

- digitale vaardigheden verwerven en jobs creëren in de digitale sfeer.

Bedoeling is tegen 2020 in ons land dankzij de digitale revolutie 1.000 nieuwe bedrijven en 50.000 nieuwe banen te creëren in verschillende sectoren.

De Roadmap "België als voortrekker van de circulaire economie", die in oktober 2016 werd gepresenteerd, bevat op haar beurt binnen de federale bevoegdheden 21 maatregelen om innovatieve praktijken te ondersteunen, niet alleen op het vlak van technologie en productie, maar ook met betrekking tot economische en sociale processen.

Op internationaal niveau maakt bijdragen tot de versmalling van de digitale kloof deel uit van de Belgische strategie "Digital for Development". Geen enkel Belgisch ontwikkelingssamenwerkingsprogramma of -project zonder digitaal luik krijgt nog de goedkeuring van de verantwoordelijke minister. De digitale omschakeling wordt niet beschouwd als een doel op zich, maar als een katalysator voor inclusieve ontwikkeling. Zo financiert België ook via het Wehubit-programma digitale initiatieven die uitgaan van de privésector, non-profitorganisaties of de publieke sector in de partnerlanden van de Belgische ontwikkelingssamenwerking. Wehubit ondersteunt het opschalen en reproduceren van D4D (Digital for Development) initiatieven door

middel van subsidies, leningen en participaties. Projecten die hun sporen hebben verdiend en willen voortbouwen op hun startdynamiek, kunnen bijkomende financiële steun aanvragen.

Op het gebied van ruimteonderzoek heeft België bilaterale overeenkomsten gesloten met Argentinië, Frankrijk en Rusland en neemt deel aan andere internationale onderzoeksactiviteiten.

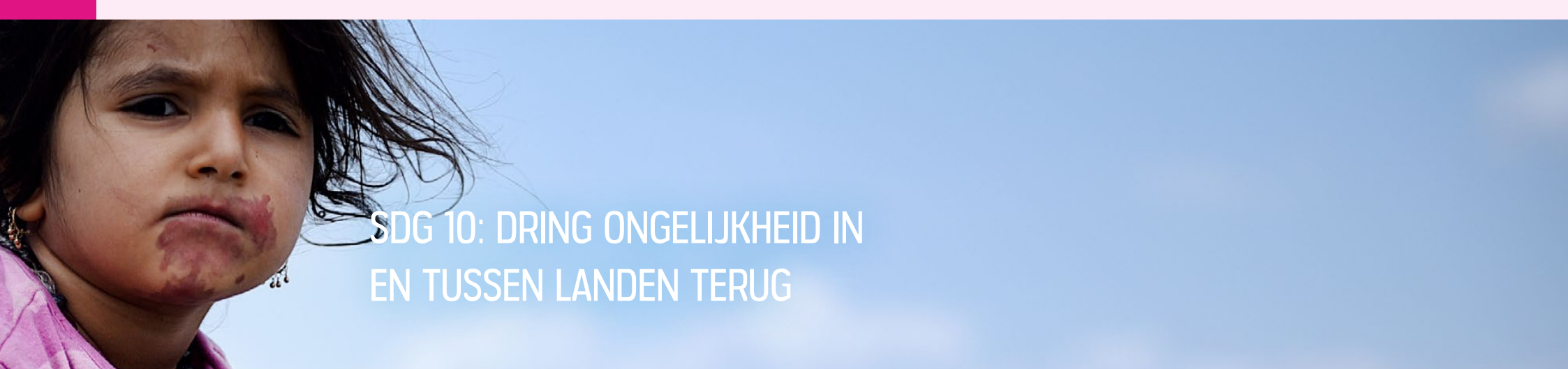
Dankzij de inspanningen van het Federaal Wetenschapsbeleid neemt de Belgische industrie nu een niet te verwaarlozen plaats in binnen de Europese ruimtevaartsector. ■

GOEDE PRAKTIJK: IN HET NATIONAAL PACT VOOR STRATEGISCHE INVESTERINGEN WORDEN ZES PRIORITAIRE GEBIEDEN AFGEBAKEND

België is een van de landen van de eurozone met de laagste overheidsinvesteringen. Het Nationaal Pact voor Strategische Investerings, waarvoor de federale regering in maart 2017 officieel het startschot gaf, is bedoeld om die situatie om te buigen. Het wil dan de economische groei, het scheppen van werkgelegenheid en de duurzaamheid van ons stelsel van sociale bescherming ondersteunen door tegen 2030 de publiek-private investeringen in belangrijke sectoren in België te versterken. Het Strategisch Comité, dat verantwoordelijk is voor de sturing van het plan, heeft zes gebieden afgebakend waarin een investeringsstrategie voor de lange termijn een toegevoegde waarde kan hebben: digitale transitie, cyberveiligheid, (digitaal) onderwijs, gezondheidszorg, energieprojecten en mobiliteit.

Meer informatie over het [Nationaal Pact voor Strategische Investerings](#)

SDG 10: DRING ONGELIJKHEID IN EN TUSSEN LANDEN TERUG

10 ONGELIJKHEID VERMINDEREN

Elk jaar werkt België een nationaal hervormingsprogramma uit, op basis van de aanbevelingen van de Raad aan ons land. In de periode 2015-2016 heeft de regering, om haar doelstellingen inzake groei en werkgelegenheid te bereiken, de *Tax Shift* in het leven geroepen, een fiscale hervorming die bedoeld is om de belastingdruk op arbeid te verschuiven naar andere belastbare basissen. Daarnaast heeft de regering een prioriteit gemaakt van de verhoging van het netto-inkomen van werknemers, in het bijzonder diegenen met een laag of middel-hoog inkomen, om werken financieel aantrekkelijker te maken dan niet werken.

Het Belgisch stelsel van sociale bescherming draagt ongetwijfeld bij tot de strijd tegen ongelijkheid. In vergelijking met andere Europese landen is de ongelijkheid in ons land gering. Analyseert men evenwel de efficiëntie

van de sociale bescherming, dan levert dat een gemengd beeld op. Volgens de cijfers van het de EU-SILC-enquête 2015 daalde de armoede dankzij de sociale overdrachten met 44% tegenover het niveau vóór de overdracht, terwijl die daling in de 28 EU-lidstaten gemiddeld 33% bedroeg. De cijfers tonen een lichte daling van de efficiëntie sinds 2005, doordat de bevolking op actieve leeftijd verkleint terwijl het aantal ouderen toeneemt.

Volgens de cijfers van de EU-SILC-enquête 2016 neemt de efficiëntie nog steeds af ten opzichte van 2015. Daarnaast is het relevant te onderstrepen dat, terwijl het globale armoedecijfer in België iets onder het gemiddelde van de EU-28 ligt, het percentage voor een aantal kwetsbare categorieën hoger ligt dan het EU-gemiddelde: mensen met een migratie-achtergrond, mensen met lichte tot ernstige beperkingen in de dagelijkse activiteiten, mensen met een lage

arbeidsintensiteit, en kinderen.

Deze conclusie wijst op een gebrek aan adequate inkomensbescherming via de toegang tot arbeidsinkomen, maar ook op de ontoereikendheid van de sociale overdrachten voor mensen van wie die de voornaamste of enige bron van inkomsten zijn. (Bron: Evolutie van de sociale situatie en sociale bescherming in België 2017)

Op aanbeveling van het Kinderrechtencomité van de Verenigde Naties heeft de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (NCRK) 40 nationale indicatoren inzake kinderrechten uitgewerkt. Ze werden in 2016 gepubliceerd en zullen in 2018 worden bijgewerkt. Het doel ervan is een betere kijk te krijgen op de mate waarin de rechten van het kind al dan niet worden geëerbiedigd, vanuit het perspectief van het kind zelf. De nationale indicatoren voor kinderrechten

zijn onderverdeeld in zeven groepen van indicatoren die een indicatie geven over de situatie van kinderen op het vlak van hun recht op bescherming van hun gezondheid, op welzijn, onderwijs en vrije tijd, op bescherming van hun gezinsleven en met betrekking tot de situatie van buitenlandse minderjarigen en kinderen in contact met het gerecht.

Op internationaal niveau is de Belgische wet van 12 juli 2015 teneinde de activiteiten van de aasgierfondsen aan te pakken een sterk signaal aan het adres van gewetenloze investeringsfondsen die gespecialiseerd zijn in goedkoop opkopen van overheidsschulden van landen in moeilijkheden. Deze fondsen leiden daarna

gerechtelijke procedures in om de volledige nominale waarde van de schuld terugbetaald te krijgen, vermeerderd met interest en boetes wegens te late betaling. De wet verbiedt dat aasgierfondsen een hoger bedrag opeisen dan het bedrag waarvoor zij de schuld aanvankelijk op de secundaire markt hebben gekocht.

Op multilateraal niveau is België actief lid van de groep van landen die de economische, sociale en culturele rechten voorstaan. Bij zijn toetreding tot de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties (2016-2018) heeft ons land expliciet vermeld de gelijkheid en de strijd tegen discriminatie te willen versterken, met bijzondere aandacht voor de rechten van

vrouwen, kinderen en kwetsbare mensen. Dat het Akkoord over het vergemakkelijken van de handel van de Wereldhandelsorganisatie (WTO), dat de douaneprocedures wereldwijd vereenvoudigt en versnelt, in februari 2017 van kracht werd, betekent eveneens een specifieke ondersteuning voor de integratie van ontwikkelingslanden en minst ontwikkelde landen in de internationale handel. Deze specifieke bepalingen houden bijvoorbeeld in dat langere termijnen gelden voor de implementatie van akkoorden en verbintenissen, of maatregelen om de handelsmogelijkheden voor deze landen te vergroten. Deze specifieke bepalingen staan centraal in een werkprogramma dat "Doha-programma" werd gedoopt. ■

**GOEDE PRAKTIJK:
VERGRIJZING, PENSIOENSTELSLS
EN DE HOUDBAARHEID VAN
DE OVERHEIDSFINANCIËN ONDER
DE LOEP VAN BEL-AGEING**

Zoals vele andere ontwikkelde landen is ook België bezig met de hervorming van zijn pensioenstelsel. De vergrijzing van de bevolking heeft gevolgen voor de overheidsfinanciën en de potentiële economische groei. Volgens het Vergrijzingsverslag van de Europese Commissie (2012) zullen de Belgische overheidsuitgaven voor pensioenen tussen 2010 en 2060 naar verwachting stijgen van 11% tot 16% van het bbp, wat na Luxemburg, Cyprus en Slovenië de grootste toename is binnen Europa.

De belangrijkste doelstelling van dit project, dat eind 2013 van start ging en begin 2018 eindigde als onderdeel van het programma Brain-be, is instrumenten voorstellen om de houdbaarheid van het Belgische pensioenstelsel kwantitatief te beoordelen en lopende of potentiële hervormingen van het pensioenstelsel en de arbeidsmarkt te testen.

**Plus d'info sur le
onderzoeksproject
BEL-Ageing is te vinden
op de website van de POD
Wetenschapsbeleid**

SDG 11: MAAK STEDEN EN MENSELIJKE NEDERZETTINGEN INCLUSIEF, VEILIG, VEERKRACHTIG EN DUURZAAM

11 DUURZAME STEDEN EN GEMEENSCHAPPEN

Suburbanisatie leidt tot hoge kosten voor openbare diensten, tot het ontstaan van barrières en versnippering van de open ruimte, tot meer woon-werkverkeer. Ze heeft ook gevolgen voor het waterbeheer door het onttrekken van grondwater en een verhoogd overstromingsrisico. De economische, sociale en ecologische functies van de open ruimte komen daardoor eveneens onder druk te staan. Een andere bekommernis zijn de files, vooral rond economische centra zoals Antwerpen en Brussel, met tijdverlies, hoger brandstofverbruik en meer luchtverontreiniging tot gevolg.

De federale bijdrage aan het Nationaal Klimaatadaptatieplan werd in november

2016 door de federale regering goedgekeurd. Deze bijdrage is gericht op het uitvoeren van aanpassingsmaatregelen in twee sectoren (vervoer en crisisbeheer) om een gecoördineerd aanpassingsbeleid te bevorderen.

Op het vlak van veiligheid passen de Kadernota Integrale Veiligheid 2016-2019 en het Nationaal Veiligheidsplan 2016-2019 binnen het bijzondere klimaat na de aanslagen van 22 maart 2016 in Brussel.

Op internationaal niveau financiert de Belgische ontwikkelingssamenwerking een project van UN-Habitat en UN-Women, dat gebruik maakt van digitale instrumenten voor de wederopbouw van Gaza. Jongeren geven

hun visie op hun stad in de toekomst door middel van de populaire videogame Minecraft. Ze verwerven vaardigheden en leren netwerken uitbouwen in hun gemeenschap, terwijl vrouwen de app Safetipin gebruiken om foto's en commentaren te plaatsen over onveilige plaatsen. De informatie is daarna dienstig voor andere vrouwen, gemeentelijke planningsautoriteiten en ngo's.

Nog in Palestina startte het Belgisch Ontwikkelingsagentschap met de lokale overheden in 2015 een project om de historische centra nieuw leven in te blazen door de lokale economische, sociale en culturele ontwikkeling te stimuleren. Het ondersteunt ook het bevorderen van ecologische technieken in de

scholenbouw. Technisch onderwijs en beroepsonderwijs en opleiding met betrekking tot bouwkundige vaardigheden staan eveneens centraal bij het werk van het agentschap in Oeganda.

De aanpassing aan de klimaatverandering is daarnaast het onderwerp van responsstrategieën in drie Vietnamese kuststeden. Dit programma versterkt de stedenbouwkundige planning en het uitwerken van snelle waarschuwingssystemen op provinciaal niveau en voorkomt overstromingen door het aanleggen van bufferbekkens in openbare parken.

Ten slotte neemt de Université Libre de Bruxelles, met de financiële steun van het Federaal Wetenschapsbeleid, deel aan een project om een voorspellend model van de stadsbevolking in Afrika te ontwikkelen om de kwetsbaarheid en de gezondheid van die bevolking te evalueren. De ruimere doelstelling is bijdragen aan het project AfriPop / WorldPop, dat ruimtelijke en demografische gegevens wil leveren voor Centraal- en Zuid-Amerika, Afrika en Azië, ter ondersteuning van de ontwikkeling, van de interventies bij rampen en van gezondheidstoepassingen. ■

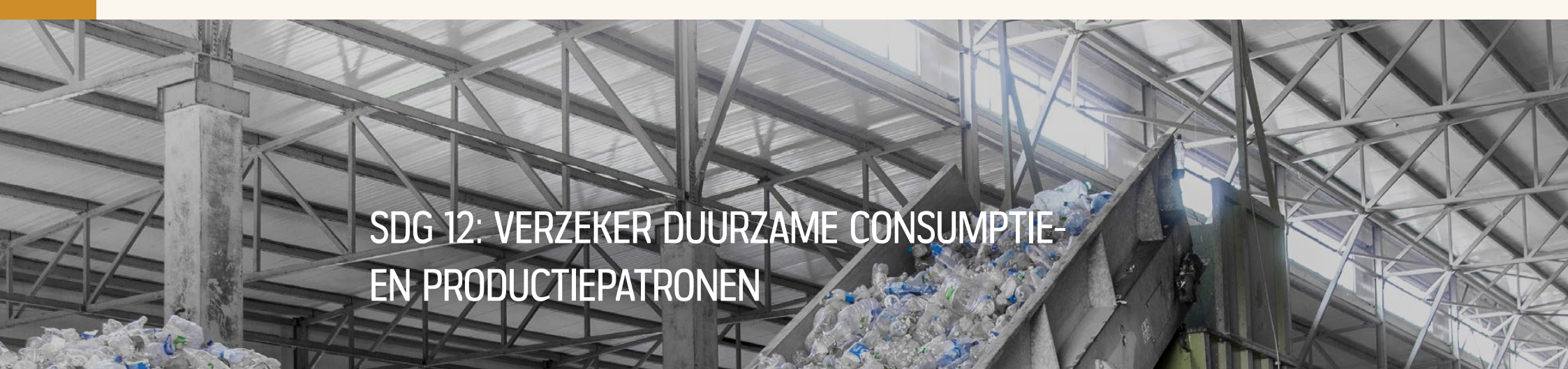

GOED OM TE WETEN: **TELEWERKEN BESPAART 9 MILJOEN KILOMETER VERPLAATSING PER DAG IN BELGIË**

In 2018 voerde de FOD Mobiliteit en Vervoer voor het eerst een studie uit waarin het rechtstreeks verband tussen telewerken en het verplaatsingsgedrag van de Belgen wordt onderzocht. Uit deze studie blijkt dat 17% van de werknemers tegenwoordig minstens één dag per week telewerken. Dit betekent een vermindering van het aantal ritten met 6,7%, goed voor 9.300.000 minder kilometers per dag!

Brussel is veruit de beste leerling van de klas op het gebied van telewerk. 43% van de werknemers die in Vlaanderen of Wallonië wonen maar in Brussel werken, doen regelmatig aan telewerk. Dit percentage telewerkers vermindert het woon-werkverkeer met 9%, wat neerkomt op 12% minder kilometers van Vlaanderen of Wallonië naar Brussel.

Meer informatie op de [website van de FOD Mobiliteit en Vervoer](#)

SDG 12: VERZEKER DUURZAME CONSUMPTIE- EN PRODUCTIEPATRONEN

België is Europees kampioen in het recycleren van verpakkingsmaterialen: meer dan 80% wordt er gerecycleerd tegenover een gemiddelde van 64% in de EU. Het binnenlandse materiaalverbruik in België ligt dan weer hoger dan het Europese gemiddelde van 15 ton/persoon.

Op federaal niveau werd eind 2016 een stappenplan met 21 maatregelen goedgekeurd om de circulaire economie te ondersteunen. De nadruk ligt op de ontwikkeling van productnormen, eco-design en consumentenbescherming. Dit stappenplan voorziet in de oprichting van een kenniscentrum over duurzame economie, dat niet alleen informatie moet delen en goede praktijken moet verzamelen, maar ook de evolutie van de prijzen van duurzame producten en de problematiek van de

geprogrammeerde veroudering op de voet moet volgen. In dit verband zijn samenwerkingsovereenkomsten gesloten met sectorale organisaties, zoals het charter met GO4CIRCLE, de beroepsfederatie van bedrijven die de circulaire economie in het middelpunt van hun activiteiten plaatsen. Dit charter werd ondertekend in oktober 2016 en bepaalt dat GO4CIRCLE over een periode van 3 jaar 78 centra zal bezoeken die PMD- of AEEA-afval recycleren, organisch afval composteren, textiel recupereren... om vaak voorkomende recyclingproblemen ten gevolge van een onzorgvuldig design op te sporen en te rapporteren aan de federale overheid. Op die manier wil België, als pionier in sorteren en recycleren, proactief bijdragen aan de discussies op Europees niveau, zowel wat productnormen als wat consumentenbewustzijn betreft.

Op internationaal niveau werkt Enabel, in overleg met zijn partnerlanden, op verschillende fronten aan het aanpakken van de vele soorten onregelmatigheden en de gevolgen daarvan. In Marokko bijvoorbeeld helpt het project "Ontwikkeling van de saffraan- en dadelpalmsector" de producenten om droge periodes te omzeilen. In deze context draagt het agentschap bij door plannen te ontwikkelen om de waterverliezen te verminderen en de capaciteit van het watertransport te verbeteren, maar ook om de traditionele kanalen te onderhouden en te herstellen of de grondwaterlagen aan te vullen. In Rwanda, waar twee programma's lopen om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, is het doel de bosbestanden te vergroten en het beheer ervan te verbeteren. Eveneens gekoppeld aan het aspect bosbouw zijn de acties rond "biomassa-energie" die op Rwandese

12 VERANTWOORDE
CONSUMPTIE
EN PRODUCTIE

GOEDE PRAKTIJK: DDOUANEBEAMBTEN EN CITES-INSPECTEURS SPOREN MILIEUCRIMINALITEIT OP

De douanebeambten van de FOD Financiën en de inspecteurs van de FOD Volksgezondheid sloegen de handen in elkaar voor operatie Thunderbird, die begin 2017 in 41 landen tegelijk plaatsvond. Het doel van de operatie is het bestrijden van stroperij, illegaal oogsten, illegale handel en grensoverschrijdende criminaliteit waarbij wilde planten en dieren betrokken zijn. De operatie was ook bedoeld om de deelnemers in staat te stellen hun organisatorische en communicatieve capaciteit op wereldwijde schaal te testen en te verbeteren.

Meer informatie op de [website van de FOD Volksgezondheid](#).
[Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu](#)

bodem worden ondernomen. Ook deze initiatieven mikken op de vermindering van de uitstoot van gasen en van het verbruik van hout als energiebron, waarbij de overschakeling van steenkool op alternatieve, "groene" energie, zoals pellets, wordt aangemoedigd.

Een partnerschap opzetten tussen politieke entiteiten en particuliere actoren neemt veel tijd in beslag. Maar in de Boliviaanse provincie Chuquisaca steunen het Ministerie van Plattelandsontwikkeling en het Belgisch Ontwikkelingsagentschap nu slimme, milieuvriendelijke landbouwpraktijken die een brug slaan tussen producent en consument en de vermarkting van biologische groenten en fruit vergemakkelijken. Dankzij verbeterde productie-, oogst- en conserveringspraktijken kunnen natuurlijke producten gepromoot worden en daalt het pesticidengebruik, en intussen vergroot het gebruik van het label "schone lokale productie" van de gemeente Sucre (met meer dan 300 gecertificeerde producenten) de zichtbaarheid van het product.

Het Trade for Development Centre (TDC) informeert en sensibiliseert rond eerlijke en duurzame handel en ondersteunt producenten-

organisaties in de partnerlanden van de Belgische regeringssamenwerking. Van 2014 tot 2017 ontvingen 75 kmo's in 17 landen steun van het TDC, goed voor ongeveer 113 158 begunstigden die actief zijn in verschillende sectoren: cacao, olie, handwerk, goud, fruit en groenten, thee, noten, hout, toerisme en vooral koffie. In 2017 richtte het TDC zijn aandacht op de kledingsector. Het startschot van de week van de eerlijke handel was de gelegenheid om een tool voor te stellen die de sector transparanter maakt door het mogelijk te maken de oorsprong van een kledingstuk te achterhalen. Dit thema stond ook centraal tijdens de derde editie van het fairtrade-ontbijt van het TDC in het federale parlement.

België verdedigt een duurzame en verantwoorde aanpak van het beheer van natuurlijke hulpbronnen, waaronder diamanten. Het zet zich in voor de implementatie van de conclusies van de African Diamond Conference, die in november 2017 door Buitenlandse Zaken werd georganiseerd in samenwerking met het Antwerp World Diamond Centre (AWDC). Daarom speelt België ook een actieve ondersteunende rol in de EU, die in 2018 het roterend voorzitterschap van het Kimberley-proces waarneemt. ■

SDG 13: NEEM DRINGEND ACTIE OM DE KLIMAATVERANDERING EN HAAR IMPACT TE BESTRIJDEN

13 KLIMAATACTIE

In 2012 heeft de federale dienst Klimaatveranderingen een project gelanceerd met als titel "Een koolstofarm België tegen het jaar 2050". Dit project streeft een dubbel doel na:

- rechtstreeks bijdragen tot de ontwikkeling van een Belgische koolstofarme strategie die helemaal kadert binnen een duurzame ontwikkeling;
- in de geest van het "transitiemanagement" denkoefeningen en initiatieven op dit gebied stimuleren en voeden om uitwisselingen tussen zoveel mogelijk actoren aan te moedigen.

De voornaamste elementen van het project die momenteel wordt gerealiseerd, zijn:

- een studie die koolstofarme scenario's voor België tegen 2050 heeft ontwikkeld en geanalyseerd;
- een online rekentool voor experts voor de creatie van koolstofarme scenario's;
- de presentatie ("mapping") van koolstofarme initiatieven in België en Europa;
- aanvullende analyses: het landschap van klimaatfinanciering in België, modellering met het oog op de Belgische situatie in 2050, het transitiemanagement, de uitdagingen van een transitie naar een koolstofarme maatschappij voor de vorming;
- een educatieve rekentool "My2050" voor burgers en leerlingen om hun eigen transitie scenario op te stellen.

In oktober 2016 werd een samenwerkingsakkoord gesloten over de interne verdeling van de Europese klimaat- en energiedoelstellingen van België voor de periode 2013-2020. Het akkoord heeft betrekking op doelstellingen voor het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen van sectoren die niet onder de Europese regeling voor de handel in emissierechten ("niet-ETS-sectoren") vallen, voor het aandeel van hernieuwbare energie in het eindverbruik van energie en voor het leveren van een bijdrage aan de internationale klimaatfinanciering. Het bevat ook een onderdeel over de verdeling van de inkomsten uit de veiling van emissierechten in het kader van het ETS-systeem.

De federale administratie organiseerde daarnaast in 2017 een nationaal debat over de koolstofprijs, bedoeld om op een participatieve manier de modaliteiten te bespreken en te analyseren voor het implementeren van een potentieel carbon pricing mechanisme in sectoren die niet vallen onder het Europese systeem van emissiehandel ("niet-ETS-sectoren") in België (hoofdzakelijk transport en gebouwen).

Het Nationaal Klimaatadaptatieplan, opgesteld door de werkgroep "Adaptatie" van de Nationale Klimaatcommissie, werd op 19 april 2017 goedgekeurd door de Nationale Klimaatcommissie. Het plan berust op 10 maatregelen:

1. Uitwerking van hogeresolutie-klimaatscenario's voor België;
2. Ontwikkeling van een stappenplan voor een Belgisch Kenniscentrum voor het Klimaat;
3. Opzetten van een nationaal onlineplatform voor klimaatadaptatie;
4. Ersterking van de sectorale coördinatie op nationaal niveau;
5. Rekening houden met klimaatverandering bij de risicoanalyse voor invasieve uitheemse soorten;
6. Evaluatie van de impact van klimaatverandering op de energiebeveiligingszekerheid en op de transport en distributie infrastructuur voor energie;

7. Evaluatie van de socio-economische impact van klimaatverandering in België;
8. Rekening houden met de impact van klimaatverandering en de adaptatiebehoefte in het kader van het toekomstige Nationaal Actieplan voor Milieu en Gezondheid (NEHAP);
9. Specialisten op het gebied van gezondheidszorg bewustmaken van de gevolgen van de klimaatverandering en hen vormen;
10. Transnationale samenwerking op het vlak van adaptatie bevorderen.

In 2017 besloot de Nationale Klimaatcommissie zich toe te spitsen op de ontwikkeling van een geïntegreerd Nationaal Energie-Klimaatplan 2021-2030, zoals voorgesteld in het Europese Clean Energy Package.

Op internationaal niveau hebben de geïndustrialiseerde landen, overeenkomstig de besluiten van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering (UNFCCC) in Kopenhagen en Cancún, zich geëngageerd om van 2015 tot 2020 gezamenlijk 100 miljard dollar per jaar vrij te maken om mitigatie en adaptatie in ontwikkelingslanden te ondersteunen. Dit engagement voorziet in nieuwe en aanvullende, voorspelbare en toereikende financiering uit een breed scala van bronnen: openbare en particuliere,

bilaterale en multilaterale, met inbegrip van innovatieve bronnen. In het kader van het Verdrag van Parijs (COP21) herhaalden de betrokken partijen hun wens om de engagementen van Kopenhagen na te komen en bevestigden zij de ontwikkelingslanden te willen steunen in hun mitigatie- en adaptatie-inspanningen in het licht van de klimaatverandering door van 2020 tot 2025 opnieuw 100 miljard dollar per jaar vrij te maken.

GOEDE PRAKTIJK: DE GEWESTEN EN DE FEDERALE OVERHEID ONTWIKKELEN SYNERGIEËN GERICHT OP DE AANPASSING AAN DE KLIMAATVERANDERING

België heeft een Nationaal Klimaatadaptatieplan (2017-2020). Dit plan bepaalt specifieke aanpassingsmaatregelen die op nationaal niveau moeten worden genomen om de samenwerking te versterken en op het vlak van aanpassing synergieën te ontwikkelen tussen de verschillende entiteiten (federaal niveau, Gewesten).

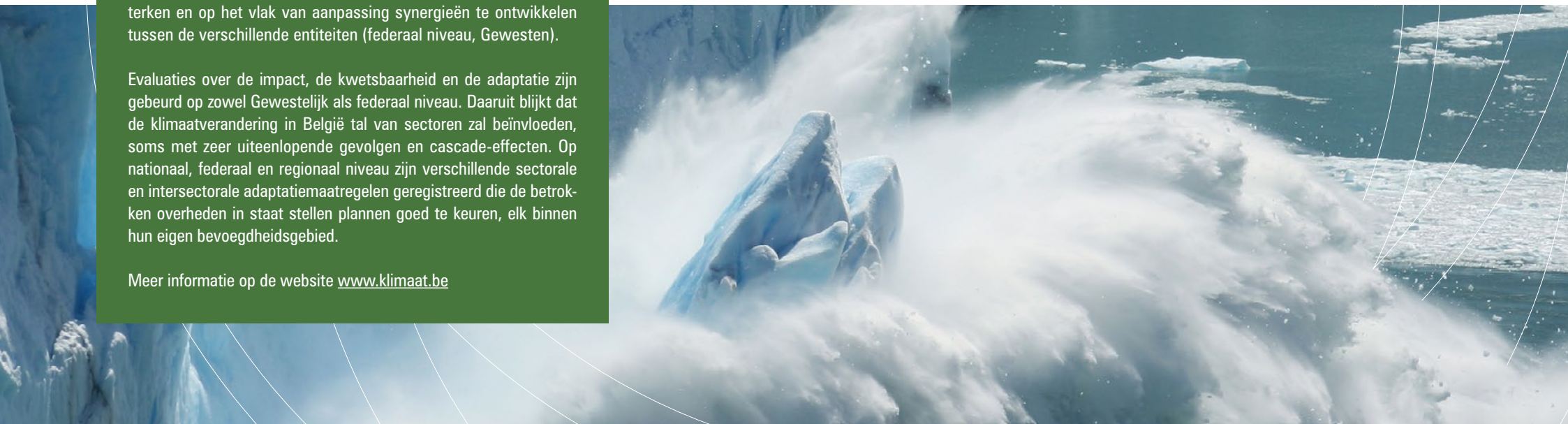
Evaluaties over de impact, de kwetsbaarheid en de adaptatie zijn gebeurd op zowel Gewestelijk als federaal niveau. Daaruit blijkt dat de klimaatverandering in België tal van sectoren zal beïnvloeden, soms met zeer uiteenlopende gevolgen en cascade-effecten. Op nationaal, federaal en regionaal niveau zijn verschillende sectorale en intersectorale adaptatiemaatregelen geregistreerd die de betrokken overheden in staat stellen plannen goed te keuren, elk binnen hun eigen bevoegdheidsgebied.

Meer informatie op de website www.klimaat.be

België draagt financieel bij tot het Least Developed Countries Fund (LDCF) van de Global Environment Facility. Dit fonds heeft tot doel de minst ontwikkelde landen specifiek te ondersteunen in hun strijd tegen de klimaatverandering. De bijdrage aan het Least Developed Countries Fund komt bovenop een bijdrage aan het Green Climate Fund (GCF), dat werd opgericht in het kielzog van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering (UNFCCC) om ontwikkelingslanden bij te staan in de strijd tegen de klimaatverandering. De Belgische ontwikkelingssamenwerking heeft zich ertoe verbonden minstens de helft van het jaarlijks Belgische engagement voor de periode 2016-2020 voor haar rekening te nemen.

Als ontwikkelingsactor is Enabel al vele jaren actief in de strijd tegen klimaatverandering. Met zijn klimaatstrategie 2017-2020 bevestigt Enabel opnieuw zijn engagement om zijn eigen impact op het klimaat te beperken en zijn partners te ondersteunen bij het omgaan met veranderingen die onafwendbaar zijn geworden. Enabel onderneemt dus acties die specifiek gericht zijn op het klimaat:

- versterking van de capaciteit en de kennis van instellingen;
- ondersteuning van nationaal beleid voor een betere integratie van het klimaat;
- de toegang tot klimaatfinanciering verbeteren. ■

SDG 14: BEHOUD EN MAAK DUURZAAM GEBRUIK VAN OCEANEN, ZEEËN EN MARIENE HULPBRONNEN

14 LEVEN IN HET WATER

Ondanks de beperkte oppervlakte is het een van de meest "gebruikte" zeeën ter wereld. Navigatie, toerisme, visserij, zandwinning, energieproductie, militaire oefeningen, enz.: al deze activiteiten genereren echter wel een hoge druk. Om al deze activiteiten goed te coördineren wordt het marien ruimtelijk plan (MRP) om de 6 jaar herzien. Het eerste marien ruimtelijk plan dateert van 2014 en loopt tot 2020. Het tweede heeft betrekking op de periode 2020 tot en met 2026 en is van juni tot en met september 2018 voor openbare raadpleging voorgelegd. In dit plan wordt een inventaris gemaakt van onze Noordzee en de gebruikers ervan en wordt ernaar gestreefd hun ruimtelijke impact op elkaar

af te stemmen. De wetenschappelijke dienst Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee (BMM) was daarnaast belast met het toezicht op de verschillende wettelijke verplichtingen (en rechten) en op de uitvoeringsbesluiten voor het beheer van het mariene milieu.

België heeft eveneens zijn politieke langetermijnvisie voor de Noordzee 2050 ontwikkeld. Er zijn drie werkgroepen opgericht rond de thema's "Natuurlijkheid", "Blauwe economie en innovatie" en "Meervoudig ruimtegebruik". Er werden ook zes transversale thema's opgenomen in het parcours: duurzaamheid, onderzoek en ontwikkeling, governance/beheerstructuren, veiligheid en beveiliging,

interactie tussen land en zee en grensoverschrijdende reflectie. Het parcours startte in december 2016 en eindigde in juli 2017.

Zwerfvuil op zee is een bijzonder aandachtsgebied, dat door middel van een grote verscheidenheid aan acties en initiatieven wordt aangepakt. Een nationaal actieplan ter bestrijding van zwerfvuil op zee, dat in 2017 door de Ministerraad is goedgekeurd, telt 5 prioritaire doelstellingen:

- bewustmaking en sensibilisering creëren rond de mariene zwerfvuilproblematiek bij zowel de zee-liefhebber als -gebruiker;
- een actieve vermindering van de instroom

GOEDE PRAKTIJK: DEFENSIE HOUDT DE VINGER AAN DE POLS VAN DE NOORDZEE

Sinds 1995 beschikken Defensie en de POD Wetenschapsbeleid over een samenwerkingsovereenkomst over de deelname van de Belgica bij oceanografische onderzoekscampagnes. De Belgische Zeemacht levert de bemanning, is verantwoordelijk voor het operationeel houden en voor de logistieke bevoorrading van het schip. Naast de BMM (Beheerseenheid van het Mathematisch Model van de Noordzee en het Schelde-estuarium) wordt het schip gebruikt door verschillende Belgische universiteiten, bepaalde overheidsdiensten en federale en gewestelijke instituten die betrokken zijn bij de bewaking van de zeewaterkwaliteit en bij oceanografisch onderzoek. Het betreft alle activiteiten en studies in verband met het functioneren van het mariene ecosysteem, ongeacht of het gaat om geologie, geofysica of visserijactiviteiten. Gezien de

internationalisering van onderzoeks- en monitoringprogramma's gaan er regelmatig buitenlandse wetenschappers aan boord.

In april 2008 heeft Defensie met de FOD Volksgezondheid ook een memorandum van overeenstemming ondertekend over het gebruik van UAV's (Unmanned Aerial Vehicles) om de vervuiling van de Noordzee te controleren en te bestrijden. Onbemande vliegtuigen van het type B-Hunter voeren over de Noordzee verkenningsvluchten uit en maken foto's en filmopnamen van grote gebieden. Op die manier kunnen lozingen van koolwaterstoffen en illegale visserij worden opgespoord.

Meer informatie op de [website van het Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen](#) of op de [website van Defensie](#)

van marien zwerfvuil realiseren in het Belgische deel van de Noordzee;

- vergroting van de kennis en monitoring rond de mariene afvalproblematiek in België;
- inzet op coördinatie en samenwerking van alle reeds bestaande en nieuwe initiatieven;
- verhoging van het aantal opruimacties zowel aan land- als zeezijde.

Daarnaast werden in januari 2018, na een openbare raadpleging, beheersplannen goedgekeurd in de Natura 2000-gebieden in het Belgische deel van de Noordzee. Ze werden voor de periode 2018-2023 vastgelegd per habitat (zandbanken, grindbedden en kokerwormbanken) en per beschermde soort (grijze en gewone zeehonden, bruinvis

en vogels). Het doel van deze plannen is het beschermen en herstellen van habitats en diersoorten.

Op internationaal niveau is België lid van de "Groep van vrienden van oceanen en zeeën", in 2015 gesticht door de Permanente Vertegenwoordiger van Fiji bij de Verenigde Naties, die specifiek wil werken aan het verwezenlijken van doelstelling 14. De groep wil de wetenschappelijke kennis over de zee vergroten, de onderzoekscapaciteit en de overdracht van mariene technologieën ontwikkelen en de economische voordelen van het duurzaam gebruik van mariene hulpbronnen vergroten voor kleine eilandstaten in ontwikkeling, zoals Fiji en de eilanden in de Stille Oceaan, meer bepaald door duurzaam beheer van visserij, aquacultuur en toerisme.

Op het gebied van preventie en vermindering van zwerfvuil op zee is een Belgische expert geselecteerd om deel uit te maken van de adviesgroep over plastic afval en microplastics op zee, die in 2016 werd opgericht door een resolutie van de VN-Milieuvergadering. Sinds februari 2017 is België ook partner geworden in de wereldwijde campagne rond zwerfvuil op zee, gelanceerd in het kader van het mondiaal actieprogramma van het UNEP voor de bescherming van het mariene milieu tegen verontreiniging door activiteiten op het land. Het programma is beter bekend als de *Clean Seas Campaign* en wil een einde maken aan het zwerfvuil op zee door de belangrijkste bronnen ervan uit te schakelen.

Daarnaast steunt België het *Global Ghost Gear Initiative*, dat bedoeld is om de gezondheid van mariene ecosystemen te verbeteren,

zeedieren te beschermen en de gezondheid en de bestaansmiddelen van de mens te vrijwaren. Dit is het eerste wereldwijde initiatief om het probleem van het visserijafval aan te pakken.

Als lid van het "Joint Programming Initiative Healthy and Productive Seas and Oceans", een samenwerkingsproject tussen 21 Europese lidstaten, financiert België onderzoek naar de impact van microplastics en de exploitatie van de diepe wateren op de mariene ecosystemen.

Ons land wil bijdragen aan de goedkeuring van een nieuw Verdrag van de Verenigde Naties over de bescherming van de mariene biodiversiteit buiten de nationale rechtsgebieden. Daarom organiseerde het, enkele maanden voor de eerste conferentie van de Verenigde Naties over de oceanen van juni 2017, de

workshop "Healthy Oceans, Resilient Islands" (gezonde oceanen, veerkrachtige eilanden), waar vertegenwoordigers en deskundigen van kleine eilandstaten in ontwikkeling bijeenkwamen. Internationale genodigden kregen op die manier de gelegenheid om met bedrijven, internationale organisaties en universiteitsdepartementen van gedachten te wisselen over duurzaam oceaانبbeheer, ontziltng, kunstmatige riffen, baggerwerken, wind, water, zon en getij als energiebronnen, het uitschakelen van zeevervuiling en de bescherming van de mariene fauna en flora. Daarnaast heeft België tijdens de VN-conferentie over de oceanen 22 engagementen geregistreerd voor het beschermen van de mariene biodiversiteit, uitgaande van de regering, de academische wereld, de ngo's en de privésector; het behoort daarmee tot actiefste landen. ■

SDG 15: BESCHERM, HERSTEL EN BEVORDER HET DUURZAAM GEBRUIK VAN ECOSYSTEMEN OP HET VASTELAND, BEHEER BOSSEN DUURZAAM, BESTRIJD WOESTIJNVORMING, STOP LANDDEGRADATIE EN DRAAI HET TERUG EN ROEP HET VERLIES AAN BIODIVERSITEIT EEN HALT TOE

15 LEVEN OP
HET LAND

De achteruitgang van de populaties bijen en andere bestuivers is een reële reden voor bekommernis, aangezien meer dan 90% van de soorten wilde bloemen voor hun voortbestaan afhankelijk zijn van deze insecten. Het "Bijenplan" 2017-2019, dat in 2017 door de federale regering werd goedgekeurd, omvat 8 actieluiken om de imkers te helpen, de oorzaken van het probleem beter te begrijpen, de risico's beter te beheersen en alle belanghebbenden te mobiliseren.

2017 is ook het jaar waarin de strategie #Bebiodiversity werd gelanceerd, met een dubbel doel: bedrijven bewuster maken en helpen bij een vrijwillige aanpak om de biodiversiteit en de ecosysteemdiensten

te vrijwaren en burgers-consumenten de middelen aanreiken om producten te kiezen die de biodiversiteit meer in acht nemen. Een communicatiecampagne omkadert de strategie met het oog op bewustmaking, educatie en mobilisatie. Allerlei communicatiemiddelen worden gebruikt om de burger-consumenten en bedrijven te bereiken: campagnewebsite, video's, inschakeling van sociale netwerken. Er wordt een webtool ontwikkeld om bedrijven te helpen bij het kiezen en uitvoeren van acties die de biodiversiteit ten goede komen.

Het Belgisch Biodiversiteitsplatform, een initiatief van een aantal federale overheden, levert diensten aan de Belgische wetenschappelijke gemeenschap die betrokken is bij het onderzoek

naar biodiversiteit. Het bezielt verschillende Communities of Practice (CoP): interdisciplinaire groepen van onderzoekers, beleidsmakers en belanghebbenden die samenwerken aan specifieke actuele biodiversiteitskwesies.

Op internationaal niveau is België een van de leden van het permanent comité van het Verdrag over de internationale handel in met uitsterven bedreigde wilde dier- en plantensoorten (CITES). Het financiert ook het African Elephant Fund en ondersteunt de activiteiten van het Virunga National Park in de DRC. Tijdens de COP 13 over biologische diversiteit, die eind 2016 werd gehouden in Cancun, Mexico, was België een van de 13 landen die deelnamen aan de oprichting van de vrijwillige

coalitie ten gunste van de bestuivers
(Coalition of the Willing on Pollinators).

De Belgische ontwikkelingssamenwerking besteedt met haar partnerlanden bijzondere aandacht aan de bescherming, het herstel en de bevordering van het duurzaam beheer en gebruik van terrestrische ecosystemen, waaronder bossen. In Tanzania werkt zij bijvoorbeeld aan een project voor het duurzaam beheer van een wetland-ecosysteem om het ecologisch evenwicht daarvan te bewaren, de bestaansmiddelen van de lokale gemeenschappen te verbeteren en duurzame economische ontwikkeling te waarborgen. In Rwanda ijvert zij voor bosbeheer door de productie van houtachtige biomassa in meerdere districten, in samenwerking met de nationale ministeries en instanties die zich bezighouden met natuurlijke hulpbronnen en leefmilieu.

Het programma CEBios ("Capacities for Biodiversity and Sustainable development") beoogt het versterken van de lokale capaciteit van de partnerlanden van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking met betrekking tot het behoud van de biodiversiteit en tot duurzame ontwikkeling met het oog op het uitroeien van armoede. De acties binnen dit programma worden ontwikkeld in het kader van de internationale verplichtingen van België (Verdrag inzake de Biologische Diversiteit) en de Europese Biodiversiteitsstrategie voor 2020. ■

SDG 16: BEVORDER VREEDZAME EN INCLUSIEVE SAMENLEVINGEN MET HET OOG OP DUURZAME ONTWIKKELING, VERZEKER TOEGANG TOT JUSTITIE VOOR IEDEREEN EN BOUW OP ALLE NIVEAUS DOELTREFFENDE, VERANTWOORDELIJKE EN TOEGANKELIJKE INSTELLINGEN UIT

16 VREDE, JUSTITIE EN STERKE PUBLIEKE DIENSTEN

Het Nationaal Veiligheidsplan (NVP), dat om de 4 jaar wordt gepubliceerd, is de leidraad voor het politietoetreden in België. Het 7de Nationaal Veiligheidsplan (2016-2019) legt 10 veiligheidsfenomenen vast waaraan de politiediensten en alle andere betrokken instanties tijdens de komende vier jaar bijzondere aandacht zullen besteden:

- radicalisering, gewelddadig extremisme en terrorisme;
- mensenhandel en mensensmokkel;
- drugs: de professionele en commerciële productie van cannabis, de productie van en handel in synthetische drugs, de import en export van cocaïne, hormonen;
- sociale en fiscale fraude;
- cybercrime en cybersecurity;
- geweldscriminaliteit, aantasting van de persoonlijke integriteit en discriminatie: intrafamiliaal geweld, seksueel geweld t.a.v. meerderjarigen, seksueel misbruik t.a.v. minderjarigen en discriminatie;
- georganiseerde eigendomsriminaliteit en illegale goederentrafielen: rondtrekkende daders en illegale wapenhandel;
- leefmilieu (gelinkt aan fraude): afvalfraude, biodiversiteit, dierenwelzijn en energiefraude;
- verkeersveiligheid;
- het verbeteren van de openbare orde

(overlast, genegotieerd beheer van de publieke ruimte en illegale transnigratie).

België heeft zich ertoe geëngageerd in zijn nationale maatregelen tegen het terrorisme de fundamentele rechten van het individu te waarborgen. Elke reactie – wetgeving, administratieve procedure, interventie van ordediensten – moet voldoen aan de criteria van proportionaliteit tussen veiligheid van de bevolking en eerbiediging van de fundamentele vrijheden.

Na de aanslagen van 22 maart 2016 is de werking van de Commissie voor Financiële Hulp aan Slachtoffers grondig hervormd om slachtoffers doeltreffender en sneller te

kunnen begeleiden. De voornaamste hulp (financiële hulp voor geleden schade) kan worden toegekend aan slachtoffers die geen beroep kunnen doen op een verzekering en aan slachtoffers voor wie de tussenkomst van de verzekeraar is beëindigd.

In juli 2017 nam de Ministerraad akte van het eerste nationale plan "Bedrijven en Mensenrechten", dat 33 acties telt die de bevoegde Belgische federale en gefedereerde overheden in staat stellen hun engagement op dit gebied concreet te maken en de mensenrechten te integreren binnen het maatschappelijk verantwoord ondernemen en binnen de duurzame ontwikkeling. Dit actieplan gaat specifiek in op de eerste en derde pijler van de VN-richtlijnen inzake ondernemingen en mensenrechten, namelijk de verplichting van de staat om mensen te beschermen wanneer derden, waaronder ondernemingen, de mensenrechten schenden en de noodzaak om slachtoffers van mensenrechtenschendingen toegang te verschaffen tot effectieve remedie. Het wil eveneens ondernemingen (die actief zijn in België en/of het buitenland) en internationale ondernemingen die actief zijn in België stimuleren om de mensenrechten te respecteren en te bevorderen, zowel binnen de eigen onderneming als binnen hun invloedssfeer.

Wat de integratie van digitale tools betreft speelt de Dienst Administratieve

Vereenvoudiging een belangrijke rol bij het ondersteunen van overheidsdiensten die de Only Once wet van 2014 implementeren. Het hoofddoel van deze wet is dat gegevens die reeds beschikbaar zijn in authentieke bronnen niet opnieuw worden opgevraagd (door overheden) en dat het gebruik van elektronische formulieren wordt bevorderd. Er zijn intussen al veel initiatieven, met een aanzienlijke weerslag op de vermindering van de administratieve lasten. We vermelden daarbij in de eerste plaats de elektronische facturen, ecocheques en maaltijdcheques. De invoering van toepassingen in het kader van e-government, zoals Telemarc, MyRent, MyMinFin of Tax-on-Web, vermindert niet alleen aanzienlijk de kosten voor het administratieve beheer maar vergemakkelijkt ook de contacten tussen burgers/bedrijven en overheidsdiensten.

Het Centre for Cybersecurity Belgium (CCB) werd opgericht door het KB van 10 oktober 2014 en zag concreet het levenslicht in juli 2015. De website www.safeonweb.be, waar het CCB het grote publiek tips en trucs geeft om veiliger te surfen op het web, werd in 2016 gelanceerd en intussen bezocht door 1,5 miljoen internetgebruikers. In januari 2017 werd het nationaal Computer Emergency Response Team (CERT) onder de vleugels van het CCB gebracht. De bewustmakingscampagne rond phishing werd in 2017 samen met de

Cyber Security Coalition georganiseerd en bereikte 2 miljoen internetgebruikers. In 2018 publiceerde het een online referentiegids voor bedrijven en organisaties die zich minder kwetsbaar willen opstellen voor cybercriminaliteit. Uit cijfers blijkt dat in 2016 twee derde van de Belgische bedrijven het slachtoffer was van cybercriminaliteit. Terwijl de schade voor de meeste bedrijven beperkt bleef tot een verstoring van de dagelijkse bedrijfsvoering, werd 9% van de bedrijven het slachtoffer van oplichting en chantage op het internet, met schade die kon oplopen tot meer dan 10.000 euro.

Op het vlak van transparantie en politieke ethiek kwamen er door de wet van 6 januari 2014 wijzigingen in de wetten die de beperking van en de controle op de verkiezingsuitgaven voor de Europese, federale, regionale en communautaire verkiezingen regelen (wet van 19 mei 1994 en wet van 4 juli 1989). De nieuwe wet verplicht begunstigden van sponsoring voor 125 euro of meer, verstrekt aan politieke partijen en hun onderdelen, aan lijsten, kandidaten en politieke mandatarissen, jaarlijks de identiteit van de bedrijven, feitelijke verenigingen en rechtspersonen van wie de sponsoring afkomstig was te registreren. De wettelijke bepalingen die deze verplichting invoeren, zijn sinds 1 januari 2016 van kracht en hebben betrekking op sponsoring die in 2015 werd verleend.

GOEDE PRAKTIJK: **MINDER HARDNEKKIG JARGON BINNEN DE FOD JUSTITIE EN DE FOD FINANCIËN**

Bij de FOD Justitie organiseerde het Directoraat-generaal Wetgeving in 2017 interne werkgroepen over leesbaar schrijven. Zo maakten de juristen kennis met technieken om toegankelijke en duidelijke teksten op te stellen zonder afbreuk te doen aan de nauwkeurigheid. Binnen de rechterlijke orde neemt belangstelling voor heldere communicatie ontegenzeggelijk toe. Sinds mei 2017 verstuurt de familierechtbank oproepingsbrieven die ook kinderen kunnen begrijpen.

Bij de FOD Financiën werden in 2017 252 standaardbrieven herschreven om ze leesbaarder te maken. De helft van deze brieven gaat uit van de Algemene Administratie van de Fiscaliteit. Het herschrijven past binnen het in 2012 gelanceerde project "Leesbaarheid", dat tot doel heeft begrijpelijker te zijn voor burgers en bedrijven. Voor de FOD is dit een win-winsituatie, omdat minder mensen contact moeten opnemen met de FOD om moeilijk te interpreteren brieven te verduidelijken.

In 2014 heeft het Federaal Planbureau een reeks indicatoren ontwikkeld die een aanvulling vormen op het bruto binnenlands product. Ze zijn meer bepaald gebaseerd op de aanbevelingen van de Conferentie van Europese Statistici over het meten van duurzame ontwikkeling. Sinds 2016 worden deze 67 indicatoren geanalyseerd in een jaarverslag dat informatie verschaft over sociale en economische problemen en milieuproblemen en dat de evolutie van het welzijn van mensen en van Belgische samenleving beschrijft.

Op internationaal niveau neemt België deel aan de vredeshandhavingsoperaties van de Verenigde Naties om door conflicten getroffen landen te helpen de voorwaarden te scheppen voor een terugkeer naar de vrede. Zo draagt ons land sinds 2013 bij aan de Geïntegreerde Multidimensionale Missie van de Verenigde Naties voor Stabilisatie in Mali (MINUSMA). België is ook betrokken bij MONUSCO, de missie van de Verenigde Naties voor stabilisatie in de Democratische Republiek Congo.

In de beloften die België heeft gedaan met het oog op toetreding tot de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties (2016-2018), zijn prioritaire thema's opgenomen zoals de strijd tegen straffeloosheid, de afschaffing van de doodstraf, de rechten van vrouwen en kinderen en de vrijheid van meningsuiting. De verkiezing van België als niet-permanent lid van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (2019 en 2020) is gebaseerd op een campagne met als motto "Consensus smeden. Bouwen aan vrede". Met name de bescherming van burgers en de impact van conflicten op kinderen staan centraal in de bekommernissen van België, evenals de rol van vrouwen bij de preventie en oplossing van conflicten. De naleving van het internationaal humanitair recht en de strijd tegen straffeloosheid, de strijd tegen terrorisme en gewelddadig extremisme, de non-proliferatie van en het verbod op chemische wapens en de weerslag van de klimaatverandering op de veiligheid behoren eveneens tot de thema's die voor onze vertegenwoordigers van bijzonder belang zijn.

In mei 2016 werd België voor twee jaar lid van de Uitvoerende Raad van de Organisatie voor het Verbod op Chemische Wapens (OPCW), die belast is met de uitvoering van de bepalingen van het Verdrag over het verbod op chemische wapens, dat in 1992 door de Verenigde Naties is goedgekeurd. Sinds 2016 steunt België Vietnam bij de oprichting van doeltreffende, verantwoordelijke en transparante instellingen op alle niveaus, door drie provincies te helpen om beter tegemoet te komen aan de verwachtingen van hun burgers. Tegelijk wordt de kwaliteit van de geleverde diensten en van de prestaties van de overheidsdiensten door de burgers geëvalueerd. Dat gebeurt in samenwerking met OXFAM, dat een mobiele app heeft ontwikkeld die de burgers in staat stelt feedback te geven over de prestaties van de districten wat bepaalde diensten betreft (M-Score). ■

SDG 17: VERSTERK DE IMPLEMENTATIEMIDDELEN EN REVITALISEER HET WERELDWIJD PARTNERSCHAP VOOR DUURZAME ONTWIKKELING

17 PARTNERSCHAP OM
DOELSTELLINGEN
TE BEREIKEN

Op 31 augustus 2018 keurde de Ministerraad een herziening van het wettelijk kader voor het Belgisch ontwikkelingsbeleid goed. Het nieuw wettelijk kader spoort met Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling en de zeventien duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties. Het bevestigt de hervormingen die de voorgaande jaren zijn doorgevoerd, in het bijzonder die van de Belgische Investeringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (BIO) en de oprichting van Enabel, de opvolger is van het Ontwikkelingsagentschap. Ook op inhoudelijk gebied zijn nieuwe prioriteiten vastgelegd: er wordt meer nadruk gelegd op de rol van de particuliere sector, op nieuwe financieringsvormen en op het digitale als hefboom voor ontwikkeling.

Het nieuwe Belgische ontwikkelingsbeleid is er dus ook op gericht de privésector veel nauwer te betrekken bij het verwezenlijken van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen. De privésector en het vrije ondernemerschap zijn inderdaad belangrijke motoren van vooruitgang en menselijke ontwikkeling. Via de BIO investeert ons land in lokale ondernemingen in onze partnerlanden, maar ook in België moeten bruggen worden gebouwd tussen de ontwikkelingswereld en de bedrijfswereld. In 2016 onderschreven meer dan 100 Belgische bedrijven en organisaties het Belgische SDG-charter en de duurzame

ontwikkelingsdoelstellingen. Dit partnerschap met de privésector wordt nu uitgediept. In de toekomst zullen bedrijven die willen investeren in ontwikkelingslanden ook financiële steun kunnen genieten.

Inzetten op vernieuwende financieringsmethoden vormt eveneens een belangrijk aandachtspunt. In 2017 lanceerde ons land samen met het Internationaal Comité van het Rode Kruis de allereerste "Humanitaire Impact Bond", een innovatief financieringsmechanisme dat particuliere investeerders, donorlanden en het Rode Kruis samenbrengt. In het kader van deze obligatie met humanitaire impact betaalt de Belgische staat de door particuliere investeerders verstrekte voorfinanciering alleen terug als de vooraf vastgelegde resultaten zijn bereikt. Deze resultaatgerichte en kostenefficiënte manier van werken zal zich in de toekomst waarschijnlijk steeds meer ontwikkelen in het Belgische ontwikkelingsbeleid. De belangrijkste aantrekkelijke elementen van deze formule zijn de overdracht van de risico's van de openbare naar de particuliere sector en het potentieel om de middelen voor humanitaire bijstand uit te breiden tot privébronnen; als dit mechanisme succes heeft, kan het waarschijnlijk worden uitgebreid tot meer dan louter humanitaire interventies, als een inventief instrument voor de financiering van ontwikkeling.

www.duurzameontwikkeling.be

COLOFON

Publicatie:

*Bijdragen van de federale
overheidsdiensten aan de duurzame
ontwikkelingsdoelstellingen –
Rapport van de ICDO-leden
(2016-2018)*

Verantwoordelijke uitgever:

*Dieter Vander Beke,
Voorzitter van de Interdepartementale
Commissie Duurzame Ontwikkeling
(ICDO)*

Publicatie maart 2019

*Het secretariaat van de ICDO wordt
verzorgd door het Federaal Instituut
voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO)
Hertogstraat 4 – 1000 Brussel
Tel : 02/501 04 62*

Grafism:

mathieu-gillet.be